

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти IV курсу
з дисципліни «Сестринська справа»
(освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»,
спеціальність «Соціальна робота»)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківській національний медичний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти IV курсу
з дисципліни «Сестринська справа»
(освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»,
спеціальність «Соціальна робота»)

Затверджено
Вченою радою ХНМУ
Протокол № 2 від 21.02.2023.

Харків
ХНМУ
2023

Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів вищої освіти IV курсу з дисципліни «Сестринська справа» (освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр», спеціальність «Соціальна робота») / упоряд. Т. В. Бездітко, К. О. Красовська, Г. В. Єрьоменко, В. П. Синельник. Харків : ХНМУ, 2023. 84 с.

Упорядники Т. В. Бездітко
 К. О. Красовська
 Г. В. Єрьоменко
 В. П. Синельник

Тема 1. Значення медсестринської справи для охорони здоров'я, її функції. Обов'язки медичної сестри терапевтичного стаціонару

Кількість годин – 4.

Матеріальне та методичне забезпечення: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння дисципліни.

Обґрунтування теми. Медсестринський процес – ретельно виважена інтелектуальна діяльність, за допомогою якої практика медсестринства реалізується впорядковано та систематизовано. Медсестринський процес був розроблений як спеціальний метод, що застосовує науковий підхід до вирішення проблем у медсестринській практиці.

Мета заняття:

Загальна. Від медичних працівників суспільство вимагає дотримуватись високих моральних принципів, тому що медицина тісно пов'язана з долею людини, її здоров'ям і життям. Медична сестра повинна відштовхуватись від того, що її пацієнт не шаблон, а індивідуальний, оригінальний «екземпляр», котрий має свої особливості і потребує певного ставлення до себе і своєї хвороби.

Конкретна:

1. Засвоїти теорію Маслоу і дати своє об'єктивне місце кожній з його сходинок.

2. Розібратися в типах поведінкових реакцій та особливості самоутвердження.

3. Визначити роль сестринства: історія і сучасність.

4. Навчитися спілкуватися і знаходити підхід до кожного пацієнта.

5. Визначити потреби людини і медицини – їх взаємозв'язок.

Знати:

1) типи поведінкових реакцій та особливості самоутвердження;

2) принципи опанування мистецтва спілкування в медсестринстві;

поняття про загальний розвиток;

3) професійні організації медичних сестер;

4) етичний кодекс медичної сестри України;

5) основні терміни і поняття;

6) основні принципи вміння слухати (розуміти).

Вміти:

1) визначати відмінність традиційного сестринства від сучасного при роботі з пацієнтом;

2) визначати шляхи, за допомогою яких систематичний підхід до сестринської справи може покращити догляд за пацієнтом;

3) будувати схему ієрархії людських потреб за Маслоу щодо обстежуваних пацієнтів.

Зміст навчання.

Професійні організації медичних сестер.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

1	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу, виконання домашніх завдань (написання фрагменту сестринського догляду, робота з літературою, вирішення ситуаційних завдань та ін.) з метою закріплення нової інформації на тривалий час. Виконання індивідуальних завдань – презентацій – сприяє пошуку інформації та творчому її застосуванню.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему згідно з рекомендованою літературою.
2. Ознайомитись зі схемою написання сестринської історії хвороби.
3. Визначити відмінність традиційного сестринства від сучасного при роботі з пацієнтом.
4. Визначити шляхи, за допомогою яких систематичний підхід до сестринської справи може покращити догляд за пацієнтом.

Практичні навички з теми:

1. Визначити відмінність традиційного сестринства від сучасного при роботі з пацієнтом.
2. Визначити шляхи, за допомогою яких систематичний підхід до сестринської справи зможе покращити догляд за пацієнтом.
3. Будувати схему ієрархії людських потреб за Маслоу щодо обстежуваних пацієнтів.

Завдання для контролю знань.

1. Медична сестра, здійснюючи медсестринський процес, документує отримані дані. Виберіть документ, в якому фіксується 3-й етап медсестринського процесу.
A. План сестринського догляду.
B. Медична карта стаціонарного хворого.
C. Медична карта амбулаторного хворого.
D. Лист лікарських призначень.
E. Температурний лист.
2. Медична сестра інфекційної лікарні навчає пацієнта К. 65 років з діагнозом «гострий гепатит» основам дієтичного харчування в домашніх умовах. На якому етапі медсестринського процесу вона це здійснює?
A. 2. B. 1. C. 5. D. 4. E. 3.
3. Пацієнт визначає факт наявних змін у стані свого здоров'я із врахуванням медичного висновку і співпрацює з медичним персоналом для отримання позитивного результату. Який вид ставлення у пацієнта до хвороби?
A. Байдуже. C. Зверхнє. E. Адекватнє.
B. Негативнє. D. Позитивнє.
4. Медична сестра здійснює оцінку психічного стану пацієнта. Що належить до вербальних форм поведінки?
A. Голос, манера говорити, логіка. D. Поза.
B. Зоровий контакт. E. Жести.
C. Міміка.
5. Пацієнтка К. 38 років скаржиться на слабкість, відсутність апетиту, нудоту, печію, біль в епігастральній ділянці, метеоризм. Лікар призначив дієту № 1. Пацієнтка звернулася до медичної сестри з проханням пояснити їй мету призначеної дієти та поради перелік продуктів, які вона може вживати. Назвіть пріоритетну проблему пацієнтки?
A. Дефіцит знань про призначену дієту. D. Відсутність апетиту.
B. Біль в епігастральній ділянці. E. Слабкість.
C. Метеоризм.
6. Пацієнт І. 53 років госпіталізований до кардіологічного відділення. Медична сестра здійснює перший етап медсестринського процесу, визначає АТ, ЧДР пацієнта, досліджує його пульс, вимірює температуру тіла. Який документ використовують для запису результатів первинної медсестринської оцінки?
A. Індивідуальну карту стаціонарного хворого.
B. План медсестринського догляду.
C. Листок медсестринської оцінки стану пацієнта.
D. Картку спостереження за пацієнтом.
E. Індивідуальну картку амбулаторного хворого.
7. Пацієнту 29 років лікар призначив гастродуоденоскопію з метою уточнення попереднього діагнозу. Пацієнт відчув страх перед можливим ВІЛ-інфікуванням. Медична сестра проінформувала пацієнта про сучасні

методи дезінфекції та стерилізації. Під час здійснення підсумкової оцінки ефективності медсестринського процесу виявлено, що страх у пацієнта минув, він дав згоду на проведення обстеження. Оцініть якість медсестринської допомоги?

A. Мету досягнуто.

D. Виникла нова проблема.

B. Мету не досягнуто.

E. Необхідна додаткова допомога.

C. Мету досягнуто не повністю.

8. Під час здійснення 3-го етапу медсестринського процесу медична сестра має на меті:

A. Скласти план медсестринських втручань

B. Виявити та сформулювати проблеми пацієнта.

C. Визначити мету медсестринських втручань

D. Здійснити суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнта

E. Оцінити отримані результати

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8
A	D	E	A	A	D	A	A

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Допоміжна:

1. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

Тема 2. Поняття про потреби, теорію і класифікацію потреб людини

Кількість годин – 4.

Матеріальне та методичне забезпечення: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння дисципліни.

Обґрунтування теми. Після обстеження, встановлення діагнозу і визначення первинних проблем пацієнта медсестра планує свої втручання щодо вирішення його проблем.

Насамперед до плану включаються ті проблеми, які знаходяться нижче в ієрархії потреб за Маслоу. План складається у письмовій формі на бланку і є письмовим керівництвом у догляді за пацієнтом.

План догляду за пацієнтом являє собою докладне перерахування спеціальних дій медичної сестри, необхідних для проведення сестринського догляду. План координує роботу сестринської бригади, допомагає підтримувати зв'язок з іншими спеціалістами і службами.

Мета заняття:

Загальна. Закріпити фази етапу планування медсестринського догляду: встановлення пріоритетів, передбачення результатів, планування втручання, документування. Значення індивідуального плану догляду за пацієнтом. Правила формулювання результатів, характеристика медсестринського втручання. Документація третього етапу медсестринського процесу.

Конкретна:

1. Ознайомитися з концепцією піраміди Маслоу.
2. Вивчити п'ять щаблів піраміди, знати потреби.
3. Співвіднести піраміду Маслоу з діяльністю медсестри.

Знати:

- 1) загальні потреби хворого;
- 2) інтерпретацію етапів діяльності медичної сестри залежно від потреб хворого

Вміти:

- 1) складати індивідуальні плани медсестринського догляду та навчання пацієнтів;
- 2) використовувати стандартні плани догляду при складанні індивідуального плану медсестринських втручань;
- 3) узгоджувати план догляду з пацієнтом і членами його родини.

Зміст навчання.

1. Поняття етапів медсестринського процесу.
2. Показання для проведення невідкладної допомоги.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу, виконання домашніх завдань (написання фрагменту сестринського догляду, робота з літературою, вирішення ситуаційних завдань та ін.) з метою закріплення нової інформації на тривалий час. Виконання індивідуальних завдань – презентацій – сприяє пошуку інформації та творчому її застосуванню.

Завдання для самостійної роботи:

1. Сформулювати проблеми пацієнта.
2. Визначити пріоритетні проблеми.
3. Визначити мету сестринського догляду.
4. Скласти план сестринських втручань.
5. Реалізувати план медсестринських втручань і оцінити їх.

Практичні навички з теми:

1. Володіти методикою медсестринської діагностики.
2. Вміти формулювати медсестринський діагноз за результатами роботи з пацієнтом методикою медсестринської діагностики.
3. Вміти формулювати медсестринський діагноз за результатами роботи з пацієнтом.
4. Вміти складати індивідуальний план догляду за пацієнтом.
5. Вміти характеризувати медсестринські втручання, виконувати лікарські призначення.
6. Надавати невідкладну допомогу.

Запитання для контролю знань:

1. Як називається 3-й етап медсестринського процесу?
2. Яка мета 3-го етапу медсестринського процесу?
3. Стадії 3-го етапу медсестринського процесу.

4. Що визначає короткострокова мета 3-го етапу медсестринського процесу?
5. Що визначає довгострокова мета 3-го етапу медсестринського процесу?
6. Сутність 4-го етапу медсестринського процесу, діяльність медсестри.

Ситуаційні задачі для визначення кінцевого рівня знань.

1. Модель В. Хендерсон включає фундаментальні людські потреби в кількості:
A. 6. B. 14. C. 8. D. 10. E. 12.
2. До якого рівня потреб належать фізіологічні потреби (за А. Маслоу):
A. Третього. B. Другого. C. Першого. D. Четвертого. E. П'ятого.
3. Який рівень потреб людини за А. Маслоу насамперед необхідно з'ясувати при її обстеженні?
A. Фізіологічні потреби D. Потреби в самоповазі
B. Потреби самовираження E. Потреби в безпеці
C. Соціальні проблеми
4. Під час патронажу хворий поскаржився медичній сестри на безсоння, погане самопочуття. До якого рівня людських потреб (за А. Маслоу) відносять проблему хворого?
A. Четвертого. B. Другого. C. Третього. D. Першого. E. П'ятого.
5. При госпіталізації хворого медична сестра оглядає і проводить з ним інтерв'ю. Який це етап сестринського процесу?
A. Оцінка результату догляду. D. Реалізація плану догляду.
B. Первинна оцінка стану хворого. E. Планування.
C. Інтерпретація отриманих даних.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5
B	E	A	D	B

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>
2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.
3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.
4. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Допоміжна:

1. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с

Тема 3. Медична етика, деонтологія і право

Кількість годин – 4.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння дисципліни.

Обґрунтування теми. Медичні сестри України приймають Етичний кодекс, враховуючи велике значення морально-етичних норм в охороні здоров'я населення, важливу роль медичної сестри як представника однієї із найбільш масових медичних професій в суспільстві, а також керуючись сучасними етико-нормативними документами міжнародних медичних організацій.

З кожним роком інтерес до медичного права зростає. Все більше і більше виникає випадків порушення як прав пацієнтів, так і прав медичних працівників. Все частіше і частіше виникає потреба в кваліфікованих юристах, які займаються проблемами медичного права. Відповідальність за здійснення правопорушення є одним з важливих питань, які розглядає теорія права.

Мета заняття:

Загальна. Знати основу моральної свідомості особистості, її совість, яка формується перш за все як усвідомлення своїх обов'язків перед окремою людиною та суспільством. Ознайомитися з кодексом в цілому і знати основні його положення і використання статей в роботі медичної сестри. Ознайомитися з поняттям медичного права.

Конкретна:

1. Узагальнювати основні положення етичного кодексу.
2. Дотримуватися і використовувати статті адміністративного, цивільного, трудового і кримінального кодексу.

Знати:

- 1) етичний кодекс медичної сестри України: частина 1, частина 2, частина 3, частина 4, частина 5;
- 2) медичне право як предмет і окрема галузь юриспруденції;
- 3) медичне право в трудовому кодексі;
- 4) медичне право в цивільному кодексі;
- 5) медичне право в адміністративному кодексі;
- 6) медичне право в кримінальному кодексі.

Вміти:

- 1) використовувати основні положення етичного кодексу і його статей в роботі медичної сестри;
- 2) використовувати положення, що належать до сфери медичної діяльності.

Зміст навчання.

1. Поняття Етичного кодексу медичної сестри.
2. Дія Етичного кодексу медичної сестри України, відповідальність за його порушення та порядок його перегляду.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу, виконання домашніх завдань (написання фрагменту сестринського догляду, робота з літературою, вирішення ситуаційних завдань та ін.) з метою закріплення нової інформації на тривалий час. Виконання індивідуальних завдань – презентацій – сприяє пошуку інформації та творчому її застосуванню.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ст. 119 «Вбивство з необережності».
2. Ст. 130 «Зараження вірусом імунодефіциту або іншою невиліковною інфекційною хворобою».
3. Ст. 131 «Неналежне виконання професійних обов'язків, що сприяє зараженню особи вірусом імунодефіциту людини або іншою невиліковною інфекційною хворобою».
4. Ст. 132 «Розголошення відомостей про проведення медичного обстеження на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини або іншої невиліковної інфекційної хвороби».
5. Ст. 133 «Зараження венеричною хворобою».
6. Ст. 134 «Незаконне проведення аборту».
7. Ст. 135 «Залишення в небезпеці».
8. Ст. 136. «Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані».
9. Ст. 137 «Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя і здоров'я».

Практичні навички з теми:

1. Права і обов'язки медичної сестри;
2. Права і обов'язки пацієнта.
3. Етичний кодекс медичної сестри.
4. Дія Етичного кодексу медичної сестри України, відповідальність за його порушення та порядок його перегляду.

Завдання для контролю знань.

1. Коли й де був прийнятий «Міжнародний кодекс медичної етики»?
А. Лондон, 1948 С. Хельсінкі, 1964 Е. Токіо, 1975
В. Женева, 1949 Д. Нюрнберг, 1947
2. Який з перерахованих документів гарантує права пацієнта?
А. Лісабонська декларація. Д. Хельсінкська декларація.
В. Нюрнберзький кодекс. Е. Токійська декларація.
С. Женевська декларація.
3. Яка стаття Кримінального Кодексу України регламентує відповідальність за ненадання допомоги хворому медичним працівником?
А. № 139. В. № 138. С. № 141. Д. № 145. Е. № 367.
4. Яка стаття Кримінального Кодексу України регламентує відповідальність за одержання хабара?
А. № 368. В. № 138. С. № 139. Д. № 141. Е. № 367.
5. Яка стаття Кримінального Кодексу України регламентує відповідальність за незаконну видачу рецепта на право одержання наркотичних засобів?
А. № 319. В. № 141. С. № 145. Д. № 364. Е. № 365.
6. Яка стаття Кримінального Кодексу України регламентує відповідальність за вимагання?
А. № 189 В. № 136 С. № 364 Д. № 367 Е. № 387

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6
В	В	С	А	С	А

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>
2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.
3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.
4. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Допоміжна:

1. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

Тема 4. Основні моделі взаємовідносин у системі «медичний працівник – хворий»

Кількість годин – 4.

Обґрунтування теми. В сучасних умовах медицина має велике соціальне значення. Одна з актуальних її задач – покращання якості медичної допомоги населенню. Рішення цієї задачі включає не тільки професійну підготовку лікаря, а ще й володіння в практичній діяльності деонтологічними принципами. Введення в медичну практику високотехнологічного обладнання значно підвищує можливості в діагностиці, а також і лікуванні багатьох захворювань. Але технологічний розвиток медицини призводить до скорочення або втрати психологічного контакту між хворим і лікарем. Це є приводом виникнення більшості етичних та юридичних конфліктів, а також однією з причин розвитку ятрогеній. Саме цьому актуальним є розглядання існуючих моделей взаємовідносин лікарів та хворих.

Мета заняття:

Загальна: забезпечити можливість студентів засвоїти основні моделі взаємовідносин лікаря і хворого, оцінити позитивні та негативні сторони кожної з них.

Конкретна: засвоїти взаємовідносини лікар–хворий.

Знати:

- 1) поняття взаємовідносин лікар–хворий;
- 2) визначення патерналістської моделі взаємовідносин;
- 3) визначення лібераційної моделі взаємовідносин;
- 4) визначення технологічної моделі взаємовідносин;
- 5) визначення інтерпретаційної моделі взаємовідносин.

Вміти: визначити найбільш раціональну модель взаємовідносин між лікарем та хворим

Зміст навчання.

Поняття про моделі взаємовідносин лікар–хворий.

Графологічна структура теми.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, учбова кімната

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Відносини лікар–хворий – це етична система, яка відображає усвідомлення пацієнта свого місця в навколишньому світі і вплив лікаря на пацієнта. Існує 4 основних моделі взаємовідносин між лікарем та хворим.

- Патерналістська модель підкреслює, що головний принцип в медицині – патерналізм – заступництво, опіка, турбота про благо ближнього, причому благо оцінюється тільки з позиції та розуміння того, хто турбується. Головна перевага цієї моделі – це чіткість рішень і дій, але потребує обґрунтованої впевненості лікаря у своїх діях та авторитетності лікаря для хворого. Недоліками є обмеження активності хворого в розумінні своєї хвороби. Крім того, ця модель суттєво обмежує права пацієнта.

- Лібераційна модель протилежна за своєю суттю до патерналістської. Лікар інформує хворого про патологію та методи її усунення, залишаючи вибір конкретного методу рішення за хворим. Головна перевага – стимуляція активної участі пацієнта в процесі лікування. Недолік – сумніви хворого, який є недостатньо грамотним в медицині, що спонукає його часто звертатись до інших лікарів.

- Технологічна модель. Взаємовідносини лікаря і пацієнта досить умовні: обидва орієнтуються на показники приборів та наявність різних лікувальних технологій.

- Інтерпретаційна модель. Лікар не інформує, а саме спілкується з хворим. Ця модель взаємовідносин зникає з сучасної медицини, що призводить до збільшення кількості помилок, ускладнень в медичній практиці, незважаючи на високотехнологічне обладнання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Основні принципи патерналістичної моделі поведінки.
2. Основні принципи лібераційної моделі поведінки.
3. Основні принципи технологічної моделі поведінки.
4. Основні принципи інтерпретаційної моделі поведінки

Практичні навички:

1. Знати моделі взаємовідносин лікаря і хворого.
2. Знати права і обов'язки пацієнта.
3. Етичний кодекс медичної сестри.
4. Дія Етичного кодексу медичної сестри України, відповідальність за його порушення та порядок його перегляду.

Завдання для контролю знань.

1. При спілкуванні з хворим лікар пропонує йому вибрати з можливих лікарських засобів те, що більше йому підходить за ціною, способом вживання. Прикладом якої моделі взаємовідносин є така поведінка?

А. Патерналістської.

В. Лібералістської.

2. Лікар призначає обстеження та лікування хворому, не враховуючи індивідуальні особливості, можливості та побажання хворого. Прикладом якої моделі взаємовідносин є така поведінка?

А. Патерналістської.

В. Лібералістської.

3. Лікар пропонує пацієнту на вибір медичні препарати, які будуть використовуватися в процесі подальшого лікування. Хворий, орієнтуючись лише на вартість, обирає найдешевші, але через нетривалий час повинен перейти на інші препарати, ще й отримувати додаткове лікування для зменшення проявів побічних дій. Що є причиною ситуації, яка склалась?

А. Відсутність чітких рішень з боку лікаря.

В. Недостатня медична грамотність пацієнта.

4. Хворий звертається до лікаря по медичну допомогу. Після нетривалої бесіди лікар направляє хворого на додаткове обстеження. Наступні зустрічі лікаря та пацієнта відбуваються тільки з приводу призначення іншого методу лабораторного чи інструментального обстеження, за результатами яких призначається та коригується лікування. Прикладом якої моделі взаємовідносин є така поведінка?

А. Технологічної.

В. Інтерпретаційної.

5. Під час візитів лікар, окрім отримання суто медичної інформації, спілкується з пацієнтом, з'ясовуючи його настрій, відчуття, особливості життя, докладно відповідає на вся запитання, які виникають у хворого під час обстеження та лікування. Прикладом якої моделі взаємовідносин є така поведінка?

А. Лібералістської.

В. Інтерпретаційної.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5
В	А	В	А	В

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студ. III курсу мед. фак-ту / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-те вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

6. Бездітко Т. В., Єрмоменко Г. В., Тимошенко Є. В. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу «Медсестринський діагноз». Харків, 2013. 53 с.

7. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник. Київ : ВСВ Медицина, 2010. 720 с.

8. Довідник з пропедевтики внутрішньої медицини : для студ. вищих мед. навч. закладів / Ж. Д. Семидоцька, О. С. Більченко, Т. В. Бездітко та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : [б. и.], 2009. 77 с.

9. Пропедевтика внутрішніх хвороб : підручник для студентів II і III курсів мед. вузів / Ж. Д. Семидоцька та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : Торнадо, 2004. Кн. I: Діагностика. 2004. 296 с.

Допоміжна:

1. Полушкін П. М., Гальченко Д. В. Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційною технікою : посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. 378 с.

http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=422

2. Ospanova T. Nursing & Patient Care. Kharkiv : KhNMU. 200 p.

3. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

4. Свінціцький А. С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : навч. посібник. Київ : ВСВ Медицина, 2019. 1008 с.

Тема 5. Лікарські помилки, моральні та правові аспекти

Кількість годин – 8.

Обґрунтування теми. Навіть сучасна медицина ще далеко не досконала. В діагностично-лікувальному процесі виникає багато проблем та труднощів, які можуть бути вирішено не абсолютно точно, а лише приблизно. Тому лікарі, навіть ті, які мають якісну професійну підготовку, великий науково-практичний стаж, можуть допустити помилки у своїй роботі. У різні часи свого розвитку суспільство висувало до лікаря високі вимоги, які передбачали недопущення в його діяльності професійних помилок. Лікарські помилки були, є та, на жаль, будуть, але відношення до них в моральному та правовому аспекті не може бути рівнозначним. Тому розгляд лікарських помилок, причин їх виникнення та профілактика є актуальною темою в підготовці лікарів.

Мета заняття:

Загальна. Розглянути загальні питання лікарських помилок: визначення поняття лікарських помилок, класифікацію, джерела виникнення. Студенти повинні засвоїти, що лікар не застрахований від професійних помилок, але ж, якщо він допустив помилку, то треба її визнати, виправити, проаналізувати причину виникнення та більше не допускати. Лікар несе морально-правову відповідальність перед людьми та суспільством.

Конкретна: визначити та засвоїти морально-правові аспекти, за які несе відповідальність лікар при допущенні лікарської помилки.

Знати:

- 1) визначення терміну «лікарська помилка»;
- 2) класифікацію лікарських помилок.

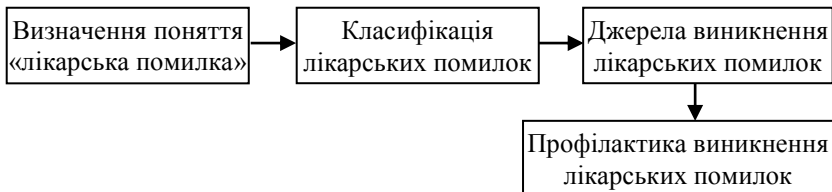
Вміти:

- 1) відокремлювати джерела виникнення лікарських помилок;
- 2) проводити профілактику виникнення лікарських помилок.

Зміст навчання.

1. Поняття про лікарські помилки.
2. Джерела виникнення лікарських помилок.
3. Профілактика лікарських помилок.

Графологічна структура теми.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	6,0	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій.

Лікарська помилка – добросовісна помилка лікаря, що впливає з об'єктивних умов, заснована або на недосконалому сучасному стану медичної науки та її методів дослідження, або на недостатності знань чи досвіду лікаря, але без елементів халатності, неохайності або професійної недосвідченості. Всім відомий вираз «Errare humanum est» (людині властиво помилятися). Прикро, але ж лікарські помилки були і будуть незалежно від епохи та часу. Важко уявити лікаря, навіть з великим практичним досвідом, який би у своїй діяльності завжди міг безпомилково визначити будь-яке захворювання, а також безпомилково його лікувати. Лікар, як і будь-який інший фахівець, може допускати у своїй професійній діяльності помилки, але лікар має справу зі здоров'ям та життям людини і тому несе моральну відповідальність перед окремими людьми та суспільством в цілому. Перша заповідь Гіппократа «Non nocere» актуальна і в наші часи, тому лікар у своїй діяльності повинен чітко уявляти, що він робить та які наслідки його помилок можуть бути, чітко уявляти, як усунути помилки. Лікар, який зробив помилку, повинен її визнати, виправити її у міру можливості, проаналізувати причини виникнення та можливість профілактики лікарської помилки, інакше лікарські помилки можуть стати злочином.

Лікарські помилки

Класифікація	Джерела	Попередження
Діагностичні. Тактичні. Технічні	Недостатність – знань; – досвіду; – техніки; – трудових можливостей	Уважне спостереження. Компетентність та професіоналізм
Комісивні. Омісивні		
Безсумнівні. Сумнівні	Фактичні. Логічні	Раціональна обережність та здібність приймати рішення
Фактичні. Нормативні	Помилкові судження	
Об'єктивні. Суб'єктивні	Характерологічні особливості лікаря	Добросовісність та аналіз помилок
Доброякісні. Злоякісні	Лабораторні артефакти	

Завдання для самостійної роботи:

1. Джерела виникнення лікарських помилок.
2. Профілактика лікарських помилок.
3. Морально-правові аспекти, за які відповідає лікар при допущенні лікарських помилок.

Завдання для контролю знань.

1. Хворому 60 років, на УЗД виявлено зміни лівої нирки, що трактовано як пухлина нирки, інші дослідження не проводились. Хворого прооперовано; під час операції пухлини та іншої патології не виявлено. Яку лікарську помилку зробив лікар?

А. Тактичну.

В. Технічну.

2. У хворого 39 років біль в епігастральній ділянці, нудота, печія. Лікар призначив УЗД органів черевної порожнини. Патології не виявлено. За добу хворий поступив до лікарні з проривом виразки шлунку. Яка лікарська помилка була допущена?

А. Суб'єктивна.

В. Технічна.

3. В районній лікарні лікар не діагностував своєчасно інфаркт міокарда, тому що не зняв ЕКГ. Яка помилка допущена?

А. Об'єктивна.

В. Суб'єктивна.

4. У хворого 53 років лікар діагностував клінічно інфаркт міокарда, який не підтвердився. На ЕКГ була блокада лівої ніжки пучка Гіса. Укажіть лікарську помилку.

А. Діагностична.

В. Суб'єктивна.

5. У хворого 67 років епізодично виникав біль у поперековій ділянці зліва, патологічних змін в сечі не було, на УЗД патології нирок не виявлено. Рак лівої нирки, від чого хворий помер, не діагностовано. Назвіть лікарську помилку.

А. Суб'єктивна.

В. Об'єктивна.

6. Хворому 62 років з нирковою колікою не зробили інфузійну урографію, що призвело до ускладнення гідронефрозу правої нирки, обумовленого обтурацією конкрементом. Назвіть лікарську помилку.

А. Омісивна.

В. Комісивна.

7. Назвіть вірний підхід лікаря до своїх помилок.

А. Заперечення.

В. Визнання, виправлення, вирішення ситуації.

8. Лікар не діагностував своєчасно хворобу через атиповий перебіг хвороби. Хворий помер. Це був злочин чи лікарська помилка?

А. Лікарська помилка.

В. Злочин.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8
A	A	A	A	A	A	B	A

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студ. III курсу мед. фак-ту / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

6. Бездітко Т. В., Єрьоменко Г. В., Тімошенко Є. В. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу «Медсестринський діагноз». Харків, 2013. 53 с.

7. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник. Київ : ВСВ Медицина, 2010. 720 с.

8. Довідник з пропедевтики внутрішньої медицини : для студ. вищих мед. навч. закладів / Ж. Д. Семидоцька, О. С. Більченко, Т. В. Бездітко та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : [б. и.], 2009. 77 с.

9. Пропедевтика внутрішніх хвороб : підручник для студентів II і III курсів мед. вузів / Ж. Д. Семидоцька та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : Торнадо, 2004. Кн. I: Діагностика. 2004. 296 с.

Допоміжна:

1. Полушкін П. М., Гальченко Д. В. Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційною технікою : посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. 378 с.

http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=422

2. Osanova T. Nursing & Patient Care. Kharkiv : KhNMU. 200 р.

3. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

4. Свінціцький А.С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : навч. посібник. Київ : ВСВ Медицина, 2019. 1008 с.

Тема 6. Моральні та правові аспекти лікарської таємниці

Кількість годин – 4.

Обґрунтування теми. Питання забезпечення лікарської таємниці завжди посідали важливе місце у діяльності медичних працівників. Одним з обов'язків лікаря є збереження конфіденційності інформації про хворого, її таємницю. Останнім часом у зв'язку з запровадженням комп'ютерних технологій обробки медичної інформації та розвиненням корпоративних інформаційних систем захист інформації від несанкціонованого доступу стає надзвичайно актуальним.

Мета заняття:

Загальна: вміти демонструвати знання про лікарську таємницю та захист інформації, що складає лікарську таємницю.

Конкретна: створити умови для оволодіння навиками лікарської таємниці.

Знати:

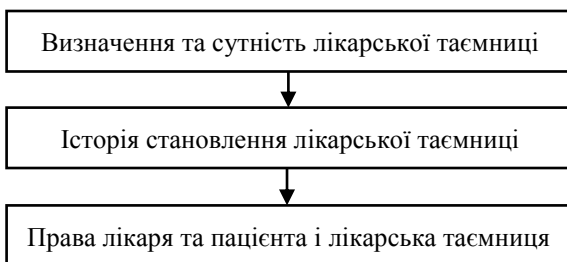
- 1) визначення та сутність лікарської таємниці;
- 2) історію становлення лікарської таємниці;
- 3) права лікаря та пацієнта і лікарська таємниця.

Вміти:

1) демонструвати володіння основними принципами медичної етики та деонтології для захисту конфіденційної інформації про пацієнта з метою формування довіри до лікаря та його рекомендацій;

2) визначити зміст лікарської таємниці та її роль у професійній діяльності медичного працівника.

Графологічна структура теми.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу.

Лікарська таємниця – відомості про факт звернення пацієнта по медичну допомогу, діагноз та інша інформація про стан його здоров'я і приватне життя, одержані в результаті обстеження та лікування, профілактики, реабілітації, що не підлягають розголошенню.

Лікарська таємниця є ще одним важливим принципом медичної деонтології. Лікар зобов'язаний цінувати довіру хворого, виправдати його сподівання та зберегти в таємниці всі відомості, отримані від нього. Цей принцип не лише можна, але і необхідно порушити, якщо збереження таємниці призведе до заподіяння шкоди як хворому, його родичам, так і суспільству загалом.

Право на збереження лікарської таємниці захищається конституцією держави та відповідними законодавчими нормативними актами, вказує на коло людей, затверджених законом, які повинні оберігати лікарську таємницю.

Медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.

При використанні інформації, що становить лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, у тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта. Біотичні принципи знайшли втілення у схваленому на I Національному конгресі з біоетики (Київ, 2001) проекті «Етичного кодексу українського лікаря». Подальше обговорення принципів біоетики відбулося на II Міжнародному симпозіумі з біоетики (Київ, 2002). У цьому контексті варто згадати, що етику в галузі науки і технологій ЮНЕСКО зробила одним з пріоритетів своєї стратегії на 2002–2007 роки.

Порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством України. Відповідальність за порушення законодавства про інформацію несуть особи, винні у використанні і поширенні інформації стосовно особистого життя громадянина без його згоди особою, яка є власником відповідної інформації внаслідок виконання своїх службових обов'язків (ст. 47 Закону України «Про інформацію»).

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити види лікарської таємниці.
2. Знати види покарання за розголошення лікарської таємниці.

Практичні навички з теми.

1. Чоловікові 38 років проведена життєво необхідна йому операція (поперекова симпактомія) з приводу артеріїту нижніх кінцівок без попередження про можливі наслідки. В результаті операції настала повна імпотенція. Чи повинен лікар розповісти хворому про можливі наслідки?
А. Так. В. Ні.
2. Чи повинен лікар розповісти хворому про можливі серйозні побічні дії протиракових препаратів (випадання волосся, безпліддя, діарея) після застосування?
А. Так. В. Ні.
3. Чи слід попереджати про можливі серйозні побічні дії протиракових препаратів хворого при призначенні лікування, якщо він не знає про свій діагноз?
А. Так. В. Ні.
4. Пацієнт, хворий на СНІД, просить не повідомляти про його діагноз партнерові або партнерці. Чи можливо збереження цієї інформації?
А. Так. В. Ні.
5. Пацієнт, хворий на СНІД, просить не повідомляти про його діагноз партнерові або партнерці. Які правові й етичні норми діють в даному випадку?
*А. Моральні погляди лікаря.
В. Регламентуючі документи щодо збереження лікарської таємниці.*

Запитання для контролю знань.

1. Чи важливо збереження лікарської таємниці?
А. Так. В. Ні.
2. На підставі якого принципу медичної деонтології зберігається конфіденційність інформації щодо хворого?
А. Принцип справедливості. В. Принцип автономії.
3. Чи можливо порушення лікарської таємниці?
А. Так. В. Ні, ніколи
4. Які підстави для порушення лікарської таємниці?
*А. Цей принцип необхідно порушити, якщо збереження таємниці призведе до заподіяння шкоди як хворому, його родичам, так і суспільству загалом.
В. Рішення лікаря.*

5. Що є прикладом можливого порушення конфіденційності інформації щодо хворого?

А. *Наявність інсульту, інфаркту міокарда в анамнезі.*

В. *Наявність венеричних захворювань в активній формі, СНІДу у випадку можливості заподіяння шкоди родичам та іншим.*

6. Які гарантії збереження лікарської таємниці?

А. *Накази у лікарнях.*

В. *Конституція держави та відповідні законодавчі нормативні акти.*

7. Чи можливе порушення конфіденційності інформації про хворого у випадках, не передбачених законодавством?

А. *Так.*

В. *Ні.*

8. Чи може лікар розповідати інформацію щодо хворого без його дозволу?

А. *Так.*

В. *Ні.*

9. Чи повинна бути забезпечена анонімність пацієнта при використанні інформації, що становить лікарську таємницю, в науково-дослідній роботі, в публікаціях?

А. *Так.*

В. *Ні.*

10. Чи можливе представлення пацієнта на наукових конференціях, у засобах масової інформації без умов, що пацієнт поінформований про можливу втрату конфіденційності, усвідомлює це та дає добровільну згоду на таке представлення?

А. *Так.*

В. *Ні.*

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
А	В	В	А	В	В	В	В	А	В

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студ. III курсу мед. фак-ту / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-те вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

6. Бездітко Т. В., Єрьоменко Г. В., Тімошенко Є. В. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу «Медсестринський діагноз». Харків, 2013. 53 с.

7. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник. Київ : ВСВ Медицина, 2010. 720 с.

8. Довідник з пропедевтики внутрішньої медицини : для студ. вищих мед. навч. закладів / Ж. Д. Семидоцька, О. С. Більченко, Т. В. Бездітко та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : [б. и.], 2009. 77 с.

9. Пропедевтика внутрішніх хвороб : підручник для студентів II і III курсів мед. вузів / Ж. Д. Семидоцька та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : Торнадо, 2004. Кн. I: Діагностика. 2004. 296 с.

Допоміжна:

1. Полушкін П. М., Гальченко Д. В. Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційною технікою : посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. 378 с.

http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=422

2. Ospanova T. Nursing & Patient Care. Kharkiv : KhNMU. 200 p.

3. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

4. Свінцицький А. С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : навч. посібник. Київ : ВСВ Медицина, 2019. 1008 с.

Тема 7. Біомедична етика: основні теоретичні та прикладні аспекти в сучасному суспільстві

Кількість годин – 4.

Актуальність теми. Кінець XX – початок XXI ст. ознаменовані появою нового напрямку в етиці – біоетики. Завданням цієї науки є рішення етичних питань, що виникли внаслідок науково-технічного прогресу, біології, медицини, досягнення яких парадоксально несуть загрозу існуванню людства, людині як виду, життю на Землі в цілому. За визначенням засновника цієї науки Ван Ранселера Поттера біоетика – це наука про виживання і покращання умов життя. Тому задачею кожної людини є оцінка нових знань і потенційної можливості зловживання ними. Біоетика стала стандартом якісної лікарської практики.

Мета заняття:

Загальна: створити умови для оволодіння поняття біоетики.

Конкретна: засвоїти поняття «біоетика», «нооетика»; засвоїти історію професійної медичної етики, біоетики.

Знати: структуру і функції Комісії з біоетики; гносеологічні корені біоетики, чотири концепції біоетики.

Вміти:

1) визначати мету і задачі біоетики в системі охорони здоров'я України, визначати розділи біоетики та рівні її застосування, мету курсу біоетики в медичному університеті, у дискусійному плані виділяти основні проблеми сучасної медичної біоетики;

2) володіти практичними навичками вступати в довірчий контакт з пацієнтом та його близькими, здійснювати психологічну підтримку хворому та його родині, проводити співбесіду з пацієнтом щодо теми заняття.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я.
2. Історія професійної медичної етики, ноетики.
3. Біоетика і становлення національної системи охорони здоров'я в Україні.
4. Біоетичні комісії: історія створення, методи організації, моделі, права та обов'язки, перспективи діяльності.

Практичні навички.

1. Пацієнтка терапевтичного відділення, багатодітна мати-одиначка, звернулася до етичної комісії лікарні з причини порушення її права на безкоштовне медичне обслуговування, необхідність придбання ліків за свої кошти. Ваші рішення проблеми як члена комісії.
2. Під час співбесіди з пацієнткою вона висловила думку, що біоетику треба заборонити, бо вона гальмує розвиток медицини і прогресу науки в цілому. Ваша реакція на цю позицію.

Завдання для контролю знань.

1. Медицину та біоетику поєднують:
 - A. Методи дослідження.*
 - B. Людина як предмет дослідження.*
 - C. Оволодіння прийомами подолання конфліктів у людських взаємовідносинах.*
 - D. Прагнення до знань механізмів поведінки людини та керування ними.*
 - E. Орієнтація на досягнення стану фінансового благополуччя людини.*
2. Співвідношення загальних етичних принципів та професійної медичної етики мають характер:
 - A. Імперативний.*
 - B. Обумовлений.*
 - C. Інформативний.*
 - D. Між ними немає зв'язку.*
 - E. Регулятивний.*
3. Історичними моделями моральної медицини є такі, крім:
 - A. Модель С. Цвейга.*
 - B. Модель Гіппократа.*
 - C. Модель Парацельса.*
 - D. Деонтологічна модель.*
 - E. Біоетична модель.*
4. Основним принципом моделі Гіппократа є:
 - A. Утилітаризм.*
 - B. Не нашкодити пацієнтові.*
 - C. Релятивізм.*
 - D. Принцип автономної особистості.*
 - E. Пріоритет науки.*

5. Основним принципом лікарської етики Парацельса є:
 А. «Роби добро». D. Доброчинність.
 В. «Не лжесвідчи». E. Принцип автономної особистості.
 С. «Не кради».
6. Основною характеристикою сучасної моделі професійної моралі є:
 А. Принцип «Не нашкодити».
 В. Принцип «дотримання обов'язку».
 С. Принцип пріоритету права пацієнта та поваги до його гідності.
 D. Принцип пріоритетів науки.
 E. Принцип невтручання.
7. До структури біоетики входять всі дисципліни, крім:
 А. Історія медицини. С. Деонтологія. E. Право.
 В. Філософія. D. Політологія.
8. Новітні технології, що не потребують біоетичного розгляду:
 А. Таких технологій нема. D. Клітинна терапія.
 В. Репродуктивна медицина. E. Генна інженерія.
 С. Трансплантація органів.
9. Дати визначення поняття «Медична етика»:
 А. Система норм і правил поведінки та морального вигляду медперсоналу.
 В. Система норм і правил поведінки медичних працівників у суспільстві.
 С. Наука про взаємовідносини лікаря й хворого.
 D. Комплекс правил поведінки.
 E. Система професійних, правових і морально-етичних принципів діяльності лікаря.
10. Хто вперше запропонував поняття «біоетика»?
 А. Ван Ранселер Поттер. D. Павлов І.
 В. Петтенкофер Н. E. Мечников І.
 С. Бернард К.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
В	Е	А	В	А	С	Д	А	В	А

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>
2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.
3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студ. III курсу мед. фак-ту / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-те вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

6. Бездітко Т. В., Єрмоменко Г. В., Тимошенко Є. В. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу «Медсестринський діагноз». Харків, 2013. 53 с.

7. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник. Київ : ВСВ Медицина, 2010. 720 с.

8. Довідник з пропедевтики внутрішньої медицини : для студ. вищих мед. навч. закладів / Ж. Д. Семидоцька, О. С. Більченко, Т. В. Бездітко та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : [б. и.], 2009. 77 с.

9. Пропедевтика внутрішніх хвороб : підручник для студентів II і III курсів мед. вузів / Ж. Д. Семидоцька та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : Торнадо, 2004. Кн. I: Діагностика. 2004. 296 с.

Допоміжна:

1. Полушкін П. М., Гальченко Д. В. Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційною технікою : посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. 378 с.

http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=422

2. Ospanova T. Nursing & Patient Care. Kharkiv : KhNMU. 200 р.

3. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

4. Свінціцький А. С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : навч. посібник. Київ : ВСВ Медицина, 2019. 1008 с.

**Тема 8. Виховання поваги до здорового образу життя.
Здоров'я, філософське, біологічне та етичне визначення.
Визначення здоров'я ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова
його тривалості, фізичного і духовного розвитку. Людина і хвороба.
Хвороба як переживання і поведінка людської особистості**

Кількість годин – 4.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння дисципліни.

Обґрунтування теми.

Здоров'я – це перша і найважливіша потреба людини, яка визначає його здібність до праці і забезпечує гармонійний розвиток особистості. Воно є найважливішою передумовою до пізнання оточуючого світу, до самоутвердження та щастя людини. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) «Здоров'я – це стан фізичного, духовного та соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів». Здоровий спосіб життя – це спосіб життя, заснований на принципах моральності, раціонально організований, активний, трудовий, що загартовує і в той же час захищає від несприятливого впливу навколишнього середовища, що дозволяє до глибокої старості зберігати моральне, психічне та фізичне здоров'я.

Здоровий спосіб життя можна охарактеризувати, як активну діяльність людей, що направлена передусім на збереження та покращання здоров'я. При цьому необхідно врахувати, що здоровий спосіб життя людини та сім'ї не складається сам по собі залежно від обставин, а формується протягом життя цілеспрямовано та постійно.

Мета заняття:

Загальна: створити умови для оволодіння методикою здорового способу життя.

Конкретна:

1. Розуміти необхідність дотримуватися здорового способу життя
2. Розуміти необхідність навчання хворих здоровому способу життя.
3. Визначати індивідуальні прийоми щодо забезпечення здорового способу життя.
4. Дотримуватись принципів медичної етики та деонтології;

Знати:

- 1) теорію Маслоу (надати своє об'єктивне місце кожній з його сходинок);
- 2) типи поведінкових реакцій та особливості самоутвердження;
- 3) роль сестринства: історія і сучасність;
- 4) принципи спілкування і знаходження оригінального підходу до кожного пацієнта;
- 5) потреби людини і медицина – їх взаємозв'язок;
- 6) професійні організації медичних сестер;
- 7) Етичний Кодекс медичної сестри України;

- 8) основні терміни і поняття;
- 9) основні принципи вміння слухати (розуміти).

Вміти:

- 1) визначати відмінність традиційного сестринства від сучасного при роботі з пацієнтом;
- 2) визначати шляхи, за допомогою яких систематичний підхід до сестринської справи може покращити догляд за пацієнтом;
- 3) будувати схему ієрархії людських потреб за Маслоу обстежуваних пацієнтів;
- 4) визначати типи поведінкових реакцій та особливості самоутвердження;
- 5) застосовувати мистецтво спілкування в медсестринстві (поняття про загальний розвиток).

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу, виконання домашніх завдань (написання фрагменту сестринського догляду, робота з літературою, вирішення ситуаційних завдань та ін.) з метою закріплення нової інформації на тривалий час. Виконання індивідуальних завдань – презентацій – сприяє пошуку інформації та творчому її застосуванню.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати тему згідно з рекомендованою літературою.
2. Ознайомитись зі схемою написання сестринської історії хвороби.

Практичні навички з теми:

1. Визначати відмінність традиційного сестринства від сучасного при роботі з пацієнтом.

2. Визначати шляхи, за допомогою яких систематичний підхід до сестринської справи зможе покращити догляд за пацієнтом.

3. Будуванати схему ієрархії людських потреб за Маслоу обстежуваних пацієнтів.

Завдання для контролю знань.

1. Медична сестра, здійснюючи медсестринський процес, документує отримані дані. Виберіть документ, в якому фіксується 3-й етап медсестринського процесу.

A. План сестринського догляду.

B. Медична карта стаціонарного хворого.

C. Медична карта амбулаторного хворого.

D. Лист лікарських призначень.

E. Температурний лист.

2. Медична сестра інфекційної лікарні навчає пацієнта К. 65 років з діагнозом «гострий гепатит» основам дієтичного харчування в домашніх умовах. На якому етапі медсестринського процесу вона це здійснює?

A. 2-й.

B. 1-й.

C. 5-й.

D. 4-й.

E. 3-й.

3. Пацієнт визначає факт наявних змін у стані свого здоров'я із врахуванням медичного висновку і співпрацює з медичним персоналом для отримання позитивного результату. Який вид ставлення у пацієнта до хвороби?

A. Байдууже.

C. Зверхне.

E. Адекватне.

B. Негативне.

D. Позитивне.

4. Медична сестра здійснює оцінку психічного стану пацієнта. До вербальних форм поведінки належить:

A. Голос, манера говорити, логіка.

D. Поза.

B. Зоровий контакт.

E. Жести.

C. Міміка.

5. Пацієнтка К. 38 років скаржиться на слабкість, відсутність апетиту, нудоту, печію, біль в епігастральній ділянці, метеоризм. Лікар призначив дієту № 1. Пацієнтка звернулася до медичної сестри з проханням пояснити їй мету призначеної дієти та поради перелік продуктів, які вона може вживати. Назвіть пріоритетну проблему пацієнтки.

A. Дефіцит знань про призначену дієту.

D. Відсутність апетиту.

B. Біль в епігастральній ділянці.

E. Слабкість.

C. Метеоризм.

6. Пацієнт І. 53 років госпіталізований у кардіологічне відділення. Медична сестра здійснює перший етап медсестринського процесу, визначає АТ, ЧДР пацієнта, досліджує його пульс, вимірює температуру тіла. Який документ використовують для запису результатів первинної медсестринської оцінки?

A. Індивідуальну карту стаціонарного хворого.

B. План медсестринського догляду.

C. Листок медсестринської оцінки стану пацієнта.

D. Картку спостереження за пацієнтом.

E. Індивідуальну картку амбулаторного хворого.

7. Пацієнту 29 років лікар призначив гастродуоденоскопію з метою уточнення попереднього діагнозу. Пацієнт відчув страх перед можливим ВІЛ-інфікуванням. Медична сестра проінформувала пацієнта про сучасні методи дезінфекції та стерилізації. Під час здійснення підсумкової оцінки ефективності медсестринського процесу виявлено, що страх у пацієнта минув, він дав згоду на проведення обстеження. Оцініть якість медсестринської допомоги?

A. Мету досягнуто.

D. Виникла нова проблема.

B. Мету не досягнуто.

E. Необхідна додаткова допомога.

C. Мету досягнуто не повністю.

8. Під здійсненням 3-го етапу медсестринського процесу медична сестра має на меті:

A. Скласти план медсестринських втручань

B. Виявити та сформулювати проблеми пацієнта

C. Визначити мету медсестринських втручань.

D. Здійснити суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнта.

E. Оцінити отримані результати.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8
A	D	E	A	A	D	A	A

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Допоміжна:

1. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

Тема 9. Проблеми життя і смерті у медичній етиці та деонтології

Кількість годин – 4.

Обґрунтування теми. Етичні проблеми, які постають перед лікарем при наданні допомоги вмираючим хворим, пацієнтам з невиліковними захворюваннями, з «безнадійним» прогнозом щодо життя, знаходяться в центрі уваги суспільства і медиків. Оптимальні шляхи полегшення страждань таких пацієнтів, забезпечення їхніх прав на гідне життя і гідну смерть є одними із найважливіших питань сучасної медицини.

Мета заняття:

Загальна: засвоїти питання евтаназії, хоспісу та правового регулювання діяльності лікаря.

Конкретна: дотримуватись принципів медичної етики та деонтології.

Знати:

- 1) визначення поняття «евтаназія»;
- 2) види евтаназії;
- 3) визначити поняття «термінальний стан», «клінічна та біологічна смерть».

Вміти: оцінити евтаназію з точки зору загальних норм медичної етики.

Зміст навчання.

Евтаназія – акт навмисного переривання життя пацієнта за його бажанням або бажанням його родини з метою припинення його страждань.

Хоспіс – спеціалізований медичний заклад для надання сучасної медичної допомоги тим, хто страждає від невиліковної хвороби на останніх стадіях, хворим у термінальних станах з метою забезпечення їм право на гідне життя і гідну смерть без болю і страждань фізичних, психічних, моральних.

В учбовій кімнаті студенти під керівництвом викладача формулюють поняття «термінальний стан», клінічна, біологічна смерть, «вегетоподібний стан», евтаназія активна, пасивна, пряма, непряма, добровільна, примусова, дистаназія, ортотаназія.

Термінальні стани (агонія, клінічна смерть) – це такі стани, коли основні вітальні функції організму (дихання, кровообіг) не забезпечують потреби організму, перш за все у кисні.

Клінічна смерть – короточасний перехідний стан між життям і смертю, коли призупинені основні функції організму можуть бути відновленими.

Біологічна смерть характеризується незворотними змінами у тканинах організму, які виникли внаслідок зупинки кровообігу і дихання.

Вегетоподібний стан – це хронічний стан, коли відсутні ознаки свідомих діяльності або адекватної реакції на зовнішні подразнення та події.

Активна евтаназія – дії медичного персоналу, спрямовані на прискорення смерті пацієнта з метою припинення його страждань.

Пасивна евтаназія – відмова лікаря від заходів, спрямованих на продовження життя страждаючого пацієнта з невиліковним захворюванням з метою прискорення його смерті.

Пряма евтаназія – умисні дії лікаря з наміром скоротити життя пацієнта.

Непряма евтаназія – прискорення смерті страждаючого невиліковного внаслідок дій лікаря, спрямованих до іншої мети.

Добровільна евтаназія – прискорення смерті за відповідним проханням тяжкохворого страждаючого пацієнта з невиліковним захворюванням за його проханням. Це право дорослої свідомої людини на те, щоб життя його було безболісно перервано лікарем згідно власного свідомого бажання хворого.

Примусова евтаназія – навмисне переривання життя пацієнта, який не здатний оцінити ситуацію (діти, літні люди), або за проханням родичів.

Дистаназія – заходи, спрямовані на подовження життя невиліковного страждаючого пацієнта будь-якою ціною, за будь-яких умов.

Ортотаназія – припинення заходів, спрямованих на подовження життя страждаючого від невиліковної хвороби пацієнта з метою надання процесу вмирання природного перебігу.

Хоспіс – спеціалізований медичний заклад для надання сучасної медичної допомоги страждаючим від невиліковної хвороби на останніх стадіях, хворим у термінальних станах з метою забезпечення їм право на гідне життя і гідну смерть без болю і страждань фізичних, психічних, моральних.

Далі викладач керує дискусією, під час якої студенти оцінюють евтаназію з точки зору загальних норм медичної етики («Я не дам нікому смертельного засобу, коли хворий просить його у мене, і не покажу шляхів для такого задуму», Гіппократ). Обговорюються дії лікаря при термінальних станах, стійкому вегетоподібному стані, при наданні допомоги страждаючим від невиліковних хвороб пацієнтам.

Надання допомоги вмираючому є важким іспитом для лікаря. У хоспісі для полегшення страждань пацієнтів залучаються не лише лікарі і медичні сестри, але й соціальні працівники, юристи, священнослужителі.

Основні напрями допомоги хворим у хоспісі такі:

- емоційна, соціальна, духовна підтримка;
- симптоматична, перш за все знеболююча, терапія;
- психотерапія;
- високопрофесійний догляд за хворими.

Вмираючий пацієнт повинен відчувати себе захищеним, він бажає, щоб його заспокоїли, запевнили, що він не страждатиме. Пацієнт і його родина повинні бути певними, що для хворого робиться все необхідне, він не повинен відчувати себе в ізоляції, що від нього щось приховують. Найгірше для самопочуття пацієнта – відмова лікаря від допомоги. Пацієнт має знати, що його життя зберігає цінність для всього оточення.

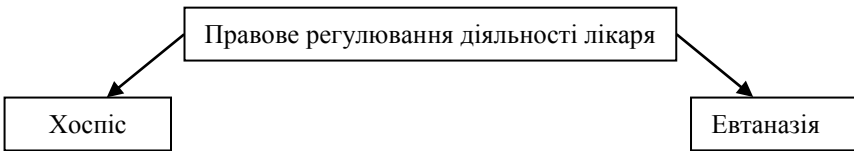
Ефективне знеболювання з використанням ненаркотичних і наркотичних анальгетиків, боротьба з диспептичними розладами, задишкою і таке інше, організація харчування дозволяють тяжкохворому і наприкінці його життя не втрачати гідності, задовольняти свої фізичні, емоційні, соціальні, духовні потреби, зберігати віру у цінність свого життя, відчувати останні радощі.

У таких умовах не виникає потреби в евтаназії ані у хворого, ані у його родичів.

Далі викладач обговорює зі студентами підготовані ними опитувальники, вносить необхідні корективи.

Студенти працюють з хворими в палатах, вивчають їх розуміння життя, хвороби, смерті, ставлення до евтаназії, хоспісів, набувають навичок обговорення з хворими найважчих для лікаря питань. Викладач контролює деонтологічну адекватність опитування, в учбовій кімнаті обговорює результати опитування, підсумовує заняття.

Графологічна структура теми.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, Учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Хворий (написання фрагменту історії хвороби), схеми дослідження, графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу, виконання домашніх завдань (написання фрагменту сестринського догляду, робота з літературою, вирішення ситуаційних завдань та ін.) з метою закріплення нової інформації на тривалий час. Виконання індивідуальних завдань – презентацій – сприяє пошуку інформації та творчому її застосуванню.

Завдання для контролю знань.

- Термін «евтаназія» означає:
 А. Легка смерть. В. Терапія фетальними тканинами.
- Термін «ортотаназія» означає:
 А. Дії лікаря, спрямовані на подовження життя хворого.
 В. Дії лікаря, спрямовані на припинення життя хворого.

3. Термін «дистаназія» означає:
 - A. Дії лікаря, спрямовані на продовження життя хворого.
 - B. Дії лікаря, спрямовані на припинення життя хворого.
4. Активна евтаназія – це:
 - A. Дії медичного персоналу, спрямовані на припинення життя хворого.
 - B. Відмова лікаря від заходів, спрямованих на продовження життя хворого.
5. Пасивна евтаназія – це:
 - A. Дії медичного персоналу, спрямовані на припинення життя хворого.
 - B. Відмова лікаря від заходів, спрямованих на продовження життя хворого.
6. Примусова евтаназія – це:
 - A. Навмисне переривання життя пацієнта, який не може оцінити свого стану, або на прохання його родичів.
 - B. Прискорення смерті на прохання важкохворих на невиліковну хворобу.
7. Добровільна евтаназія – це:
 - A. Навмисне переривання життя пацієнта, який не може оцінити свого стану, або на прохання його родичів.
 - B. Прискорення смерті на прохання важкохворих на невиліковну хворобу.
8. Хоспіс – це:
 - A. Спеціалізований медичний заклад для надання медичної допомоги хворим на невиліковні захворювання.
 - B. Лікувальний заклад для надання хірургічної допомоги.
9. Основним напрямком надання допомоги хворим у хоспісі є:
 - A. Емоційна та духовна підтримка, надання висококваліфікованої допомоги з догляду за хворими.
 - B. Вирішення питання про необхідність хірургічного лікування та призначення наркотичних та ненаркотичних анальгетиків.
10. Клінічна смерть – це стан, який характеризує:
 - A. Оборотні зміни у тканинах організму, що виникли внаслідок припинення кровообігу та дихання.
 - B. Необоротні зміни у тканинах організму, що виникли внаслідок припинення кровообігу та дихання.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	A	B	B	A	A	B	A	A	A

Література

1. Деонтология в медицине : в 2 т. / под ред. акад. Б. В. Петровского. Москва : Медицина, 1988. Т. 1. С. 164–206.
2. Декларация відносно трансплантації органів людини. *Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций*. Изд-во «Сфера», 1998. С. 34.

3. Положення про торгівлю живими органами. *Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций*. Киев : Изд-во «Сфера», 1998. С. 28.

4. Положення про запліднення in vitro та трансплантацію ембріонів. *Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций*. Изд-во «Сфера», 1998. С. 32.

5. Положення про трансплантологію фетальних тканин. *Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций*. Изд-во «Сфера», 1998. С. 47.

6. Рекомендації про проведення до відповідності законодавств країн учасників з питань забору, пересадки та трансплантації матеріалів організму людини NR(78)29. *Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций*. Изд-во «Сфера», 1998. С. 102.

7. Резолюція про відношення лікарів до проблеми трансплантації органів людини. *Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций*. Изд-во «Сфера», 1998. С. 75.

8. Бильченко О. С. Врачебная этика и медицинская деонтология. Харьков, 2005. 197 с.

Тема 10. Проблеми деонтології та лікарської етики в різних царинах професійної діяльності

Кількість годин – 4.

Обґрунтування теми. Сьогодні одним з найактуальніших завдань є узгодження проблем, що постають на перетині принципово різних за своєю специфікою і призначенням природничих, суспільних, економічних наук з одного боку та етики з іншого. Серед окремих галузей прикладної етики однією з найактуальніших сьогодні є нова міждисциплінарна галузь – біоетика. Виникнувши відносно недавно, вона набуває все більшої значимості. Її метою є вивчення умов, при яких можливо збереження Життя на землі.

Мета заняття:

Загальна. Забезпечити можливість студентів засвоїти теоретичні аспекти біоетики: поняття, предмет, причини виникнення і принципи. Вміти використати принципи біоетики у клінічній практиці.

Конкретна: демонструвати володіння основними принципами біоетики.

Знати:

1) принципи медичної етики;
2) особливості медичної етики у царинах професійної діяльності;
3) теоретичні питання, на підставі яких можливо виконання цільових видів діяльності;

4) основні теоретичні і прикладні аспекти біомедичної етики.
Принципи та правила біоетики;

5) сенс методології біоетичного аналізу проблемних ситуацій в медицині, що базується на ціннісному вимірюванні у сферах міжособової взаємодії;

6) вплив принципів біомедичної етики на експериментальні дослідження;

7) правові документи, що регламентують дотримання принципів біоетики в Україні

Вміти:

1) володіти методами перевірки якості медсестринської допомоги;
2) визначати принципи біоетики та їх роль у професійній діяльності медичного працівника.

Зміст навчання.

Біоетика – це міждисциплінарна галузь знання і практичної діяльності, що має своїм предметом етичні проблеми, пов'язані з медициною, експериментами на людині, відношенням до живого загалом.

Проблеми біомедичної етики набули за останні роки особливої гостроти і посиленої уваги суспільства, наукової медичної громадськості та фахівців практичної медицини. Біомедична етика бере свої глибинні витоки зі світової деонтології та відомих положень клятви Гіппократа. Термін «біоетика» отримав поширення в науці після виходу в світ (1971 р.) праці американського вченого-біолога Ван Ренселера Поттера «Біоетика – міст у майбутнє». Засновник біоетики вважав, що нова дисципліна є глобальною і складається з двох основних елементів: екологічної та медичної біоетики.

Однак на етапі сучасності біоетика має свої принципові відмінності і особливі аспекти. Насамперед, головним предметом уваги сьогоденної біомедичної етики є новітні досягнення біології та медицини, що накопичуються стрімкими темпами, необхідність глибокого дослідження з метою визначення їх можливого ризику стосовно здоров'я окремої людини чи суспільства в цілому. Інтенсивно розробляються і впроваджуються в практику нові медичні технології, багато з яких, такі як новітні методи реанімації та підтримки життя, пересадка органів та тканини, нові репродуктивні технології, розвиток вакцинопрофілактики інфекційних захворювань, втручання в генетичні структури людини та інші, є могутніми важелями дії на самі основи фізичного та психічного існування людини. Вони значно і неоцінено розширюють можливості біомедицини у боротьбі з хворобами, котрі раніше вважалися невиліковними. Однак з впровадженням цих новітніх технологій медицина та і все людство часто-густо вриваються у сферу незвичного, непізнаного, що завжди небезпечно можливими найрізноманітнішими непередбачуваними соціальними та людськими наслідками. Відкриваючи нові напрямки в забезпеченні блага для людей, нові біомедичні технології при їх непередбачуваному та невиваженому застосуванні можуть нести і значну небезпеку. Тому сучасні регламентуючі міжнародні документи з біоетики, передусім прийнята в 1997 році Радою Європи Конвенція з прав людини в аспекті біомедицини, основною метою мають попередження можливих негативних наслідків, використання нових медичних технологій, захист права та гідності людини, як пацієнта та суб'єкта медичних наукових досліджень. Вони мають за кінцеву мету розробки законодавчих документів та засобів морального впливу, які б захистили людину та суспільство в цілому від можливих небажаних чи навіть згубних наслідків новітніх, іноді не до кінця вивірених медико-біологічних досягнень.

Таким чином, сучасна біоетика базується на принципі глибокої шани до життя та гідності кожної людини, інтереси якої за будь-яких обставин ставляться вище інтересів суто науки. Фундаментальним є недоторканність психічного та фізичного статусу індивіда, що вимагає суворого дотримання правила обов'язкового детального інформування пацієнта та отримання від нього згоди на проведення діагностичних, лікувальних та профілактичних заходів.

Слід зазначити мультидисциплінарний характер сучасної біоетики: при розв'язанні її проблем перетинаються інтереси медицини, біології, філософії, права. Тому для ефективного аналізу проблем та їх практичного розв'язання колосальне значення має плідна співпраця фахівців різних галузей науки і практики. Створення локальних (на рівні окремих наукових закладів та лікарень) етичних комітетів з представництвом медиків, філософів, працівників та просто громадян, Національного Комітету з біоетики є важливим механізмом втілення в життя положень Європейської Конвенції з біоетики, а отже гарантом захисту прав та гідності людини як суб'єкта медичних наукових досліджень та практичних медичних технологій

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

На початку заняття викладач формулює мету та цілі заняття, проводиться перевірка готовності студентів до заняття. Студенти дають визначення поняттям, іде обговорення питань плану заняття. Після цього викладач разом зі студентами в учбовій кімнаті опитує 1–2 хворих, ставлячи проблемні запитання: уявлення з позицій хворого, яким має бути найголовніше завдання сучасної медицини, яку інформацію має хворий про експеримент та наукові дослідження в медицині тощо. Студенти записують в зошитах відповіді хворого. А далі після закінчення курації обговорюють разом з викладачем одержані дані, висловлюють свою думку, аналізують відповіді хворого. Потім студенти доповідають НДРС. Наприкінці заняття викладач підбиває підсумки заняття у вигляді рішення ситуаційних задач.

Завдання для самостійної роботи.

1. Небезпечному злочинцеві-рецидивістові, що знаходиться в ув'язненні за скоєння статевих злочинів, пропонується повна кастрація в обмін на скорочення терміну ув'язнення. Ваше ставлення до подібної пропозиції? Чи можлива стерилізація злочинця?

A. Так

B. Ні

2. Небезпечному злочинцеві-рецидивістові, що знаходиться в ув'язненні за скоєння статевих злочинів, пропонується повна кастрація в обмін на скорочення терміну ув'язнення. Чи можлива стерилізація злочинця? Які принципи та вимоги біоетики порушуються?

A. Інформованої згоди.

B. Конфіденційності.

3. Новонароджена дитина страждає на атрезію заднього проходу і хворобу Дауна. Негайне хірургічне втручання дозволило б, ймовірно, врятувати життя новонародженого, але його інтелект не перевищив би з часом рівня 4-річної дитини, а тривалість життя склала б близько двадцяти років. Батьки відмов-

ляються від операції, вважаючи за краще, щоб дитина померла природною смертю. Кому, на Ваш погляд, належить право рішення даної задачі?

А. Батькам.

В. Лікарєві.

4. Відмова матері від аборту. Молода жінка. Перша вагітність. Відносини між подружжям стійкі. Аналіз навколоплідної рідини з точністю до 60 % указує на природжене розщеплення хребта. Вагітна відмовляється від аборту. Чи можливе це рішення?

А. Так.

В. Ні.

5. Відмова матері від аборту. Молода жінка. Перша вагітність. Відносини між подружжям стійкі. Аналіз навколоплідної рідини з точністю до 60 % указує на природжене розщеплення хребта. Вагітна відмовляється від аборту. Чи можливе це рішення? Який принцип біоетики дозволяє відмовитися від аборту?

А. Принцип автономії.

В. Принцип «не нашкодь».

6. Чоловік 50 років, що страждає на непрохідність артеріальних судин, переніс декілька операцій з пересадки артерій і ампутацію нижніх кінцівок, хворий на бронхопневмонію і декомпенсацію серця. Лікування можливе тільки в реанімаційному відділенні. Чи можна вважати, що симптоматичне лікування в даному випадку дорівнює «пасивній» евтаназії?

А. Так.

В. Ні.

7. Жінка, 40 років. Померла в результаті нещасного випадку. Чи слід, на Ваш погляд, просити дозвіл сім'ї на негайний забір роگیвки для пересадки?

А. Так.

В. Ні.

8. Жінка, 25 років, госпіталізована у зв'язку з добровільним перериванням вагітності. Їй пропонується введення за 48 год до проведення аборту певних речовин з метою вивчення їх дії (тератогенна дія) на 12-тижневий зародок. Чи необхідна згода пацієнтки на введення цих речовин?

А. Так.

В. Ні.

9. Жінка, 25 років, госпіталізована у зв'язку з добровільним перериванням вагітності. Їй пропонується введення за 48 год до проведення аборту певних речовин з метою вивчення їх дії (тератогенна дія) на 12-тижневий зародок. Чи допустиме проведення подібного дослідження за згодою матері, яка хоче позбавитися від дитини?

А. Так.

В. Ні.

10. На розгляд комісії з питань біоетики вноситься пропозиція про проведення медичних експериментів на ув'язнених, засуджених до тривалих термінів позбавлення волі. Чи дотримується в даній пропозиції принцип добровільності, необхідний для проведення експериментів на людях?

А. Так.

В. Ні.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
В	А	А	А	А	В	А	А	А	В

Завдання для контролю знань.

1. Надмірна «спеціалізація» і «технізація» медицини на сучасному етапі:
А. Не впливають на реалізацію принципів лікарської етики і медичної деонтології.
В. Заважають їх реалізації.
2. Етика, мораль, моральність – це:
А. Форми суспільної свідомості.
В. Форми суспільної свідомості, які відповідають державним правовим, юридичним нормам.
3. Лікарська етика і медична деонтологія – це:
А. Самостійні категорії, відмінні від загальної етики і деонтології.
В. Специфічні прояви загальної етики і деонтології.
4. Лікарська етика і медична деонтологія – це:
А. Самостійні, не пов'язані між собою поняття.
В. Органічно пов'язані між собою поняття.
5. До змісту «лікарська етика» входять:
А. Правила поведінки лікаря відносно людини і його здоров'я.
В. Правила поведінки лікаря відносно хворого.
6. Термін «біоетика» запропоновано Гіппократом.
А. Так. В. Ні.
7. Біоетика бере витоки зі світової деонтології та положень клятви Гіппократа.
А. Так. В. Ні.
8. Біоетика розглядає проблеми трансплантації.
А. Так. В. Ні.
9. Біоетика розглядає проблеми генної інженерії.
А. Так. В. Ні.
10. Біоетика розглядає проблеми життя та смерті.
А. Так. В. Ні.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
В	В	В	В	В	В	А	А	А	А

Тема НДРС:

Етичні аспекти високотехнічної медицини, генних технологій, трансплантації органів.

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студ. III курсу мед. фак-ту / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-те вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

6. Бездітко Т. В., Єрмоєнко Г. В., Тімошенко Є. В. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу «Медсестринський діагноз». Харків, 2013. 53 с.

7. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник. Київ : ВСВ Медицина, 2010. 720 с.

8. Довідник з пропедевтики внутрішньої медицини : для студ. вищих мед. навч. закладів / Ж. Д. Семидоцька, О. С. Більченко, Т. В. Бездітко та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : [б. и.], 2009. 77 с.

9. Пропедевтика внутрішніх хвороб : підручник для студентів II і III курсів мед. вузів / Ж. Д. Семидоцька та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : Торнадо, 2004. Кн. I: Діагностика. 2004. 296 с.

Допоміжна:

1. Полушкін П. М., Гальченко Д. В. Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційною технікою : посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. 378 с.

http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=422

2. Osanova T. Nursing & Patient Care. Kharkiv : KhNMU. 200 р.

3. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

4. Свінціцький А. С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : навч. посібник. Київ : ВСВ Медицина, 2019. 1008 с.

Тема 11. Поняття про загальний та спеціальний догляд за хворими терапевтичного профілю

Кількість годин – 4.

Обґрунтування теми. У 1953 р. Фрай вперше був схвалений термін «медсестринський діагноз» в медсестринській практиці. Медсестри в багатьох країнах світу продовжують створювати нові діагнози, водночас переглядаючи існуючі, та організують їх в чітку класифікаційну систему, яка використовується практикуючими медсестрами. NANDA (North American Nursing Diagnosis Association, Північно-американська медсестринська діагностична асоціація) – лідер у медсестринській діагностичній класифікації. Взагалі таксономія – це метод впорядкування комплексу інформації. Метою таксономії є вироблення робочої класифікаційної системи. Таку систему давно мають лікарі (класифікацію хвороб, у тому числі і міжнародну). NANDA та Американська асоціація медичних сестер працюють над тим, щоб медсестринські діагнози увійшли в цю систему класифікації хвороб.

Мета заняття:

Загальна: знати стандарти сестринської діяльності.

Конкретна:

1. Узагальнювати результати «медсестринського діагнозу».
2. Ідентифікувати основні синдроми при захворюваннях.
3. Розуміти показання та протипоказання для проведення суб'єктивного, об'єктивного та інструментальних обстежень.

Знати:

- 1) роль медсестринської теорії;
- 2) обов'язки медичних сестер;
- 3) термін «стандартизація медсестринської діяльності»;
- 4) основні напрями медсестринського догляду;
- 5) стандарти медсестринської діяльності (згідно з Канадською асоціацією медсестер);
- 6) критерії оцінювання якості медсестринської допомоги.

Вміти: володіти методами перевірки якості медсестринської допомоги.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	2,0	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	1,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	1,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу

Завдання для самостійної роботи:

1. Стандарти сестринського догляду.
2. Забезпечення якості догляду.
3. Оцінка якості догляду.

Практичні навички з теми:

1. Здійснювати процес оцінки на кожному етапі сестринського процесу.
2. Проводити оцінку якості догляду за пацієнтом.

Завдання для контролю знань.

1. Джерелом інформації для медсестри під час проведення бесіди може бути все, крім:

- A. Пацієнта. D. Квитка профспілки.*
B. Сім'ї пацієнта. E. Інших медичних працівників.
C. Медичної документації.

2. Таксономія сестринського діагнозу відображає:

- A. Проблеми хворого. D. Етапи сестринського процесу.*
B. Види сестринських втручань. E. Моделі людських реакцій.
C. Стандарти догляду.

3. Координатором дій при реалізації плану сестринських втручань має бути:

- A. Лікар. C. Консультант. E. Хворий.*
B. Медична сестра. D. Родичі хворого.

4. До потреб у самоповазі належать усе перелічене, крім:

- A. Схвалення. D. Допомоги.*
B. Самоповаги. E. Володіння майном.
C. Поваги до оточуючих.

5. Під час здійснення II етапу сестринського процесу медична сестра має на меті:

- A. Використати стандарти сестринських втручань.*
B. Оцінити отримані результати.
C. Здійснити суб'єктивне та об'єктивне обстеження хворого.
D. Виявити та сформулювати проблему хворого.
E. Визначити мету сестринських втручань.

6. Проблеми пацієнта, які виявила медсестра, документують у:

- A. Сестринській історії хвороби.*
B. Направленні на лабораторне дослідження.
C. Плані сестринського догляду.
D. Журналі реєстрації хворих (ф. 001-о).
E. Історії хвороби (ф. 003-о).

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>
2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.
3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.
4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студ. III курсу мед. фак-ту / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.
<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>
5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-те вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.
6. Бездітко Т. В., Єрмоменко Г. В., Тимошенко Є. В. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу «Медсестринський діагноз». Харків, 2013. 53 с.
7. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник. Київ : ВСВ Медицина, 2010. 720 с.
8. Довідник з пропедевтики внутрішньої медицини : для студ. вищих мед. навч. закладів / Ж. Д. Семидоцька, О. С. Більченко, Т. В. Бездітко та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : [б. и.], 2009. 77 с.
9. Пропедевтика внутрішніх хвороб : підручник для студентів II і III курсів мед. вузів / Ж. Д. Семидоцька та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : Торнадо, 2004. Кн. I: Діагностика. 2004. 296 с.

Допоміжна:

1. Полушкін П. М., Гальченко Д. В. Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційною технікою : посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. 378 с.
http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=422
2. Ospanova T. Nursing & Patient Care. Kharkiv : KhNMU. 200 p.
3. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.
4. Свінціцький А. С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : навч. посібник. Київ : ВСВ Медицина, 2019. 1008.

Тема 12. Оцінка загального стану хворого та правила визначення основних показників його життєдіяльності. Роль медичної сестри в забезпеченні особистої гігієни хворого. Догляд за шкірою, профілактика пролежнів

Кількість годин – 3б.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння розділу.

Обґрунтування теми. Знання медичної сестри суб'єктивних та об'єктивних методів обстеження пацієнтів відіграє суттєву роль не лише для своєчасної та правильної діагностики. У системі догляду за хворими оцінки стану хворого та основних параметрів його життєдіяльності (температура тіла, дослідження пульсу, вимірювання артеріального тиску) займають провідне місце для визначення об'єму заходів, які здійснюються у кожному конкретному випадку.

На цьому ґрунті медичний персонал приймає рішення щодо всіх наступних дій, які забезпечать вірний, повноцінний догляд за хворим, що сприятиме якнайшвидшому одужанню.

Мета заняття:

Загальна: навчити студентів практичним навичкам для реалізації медсестринського процесу у пацієнтів з патологією внутрішніх органів.

Конкретна:

1. Навчити студентів вимірювати та реєструвати температуру тіла, забезпечити знання видів температурних кривих, володіння навичками догляду за хворими з гарячкою та застудою.

2. Навчити досліджувати пульс на променевих артеріях. Демонструвати знання основних властивостей пульсу, володіння навичками накладання кровоспинного джгута для зупинки крові з артеріальних та венозних судин.

3. Створити умови для оволодіння навичками вимірювання артеріального тиску на плечовій артерії, навичками першої долікарської допомоги хворим при зниженні та підвищенні артеріального тиску.

Знати:

- 1) етапи медсестринського процесу;
- 2) основну роль медсестринства у внутрішній медицині;
- 3) принципи медичної етики та деонтології;
- 4) порядок опитування пацієнта складники суб'єктивних та об'єктивних методів обстеження;
- 5) методику огляду пацієнтів, правила його проведення (пальпація, перкусія, аускультация, їхнє значення в розпізнаванні хвороби).

Вміти:

- 1) обстежувати пацієнтів із захворюваннями внутрішніх органів (опитування, загальний та місцевий огляд);
- 2) проводити пальпацію грудної клітки, пульсу, визначення меж легень і серця методом перкусії;

- 3) проводити аускультацию легень та серця;
- 4) давати медсестринську оцінку стану пацієнта в клініці внутрішніх хвороб;
- 5) заповнювати лист медсестринської оцінки стану пацієнта.

Зміст навчання:

1. Визначення поняття медсестринської справи, її основні функції.
2. Роль медичної сестри як спеціаліста в системі охорони здоров'я, її основні завдання, права та обов'язки.
3. Лікувально-охоронний режим: визначення, шляхи забезпечення.
4. Особливості спостереження і догляду за пацієнтами в гарячці.
5. Особливості спостереження і догляду за пацієнтами з порушеннями функціонального стану органів дихання, кровообігу, травлення, сечової системи.

Графологічна структура теми.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	17	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	15	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	3,0	Хворий (написання фрагменту історії хвороби), схеми дослідження, графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу, виконання домашніх завдань (написання фрагменту сестринського догляду, робота з літературою, вирішення ситуаційних завдань та ін.) з метою закріплення нової інформації на тривалий час. Виконання індивідуальних завдань – презентацій – сприяє пошуку ними інформації та творчому її застосуванню.

Завдання для самостійної роботи:

1. Спостереження за пацієнтами. Термометрія.
2. Спостереження за пацієнтами. Оксигенотерапія.
3. Спостереження за пацієнтами. Пульс, артеріальний тиск.

Практичні навички з теми:

1. Володіння навичками обстеження хворого. Вимірювання температури тіла, оцінка його результатів, заповнення температурного листка.
2. Дослідження пульсу.
3. Вимірювання АТ.
4. Надання невідкладної долікарської допомоги хворим з болем у серці, підвищенням та зниженням АТ.

Завдання для контролю знань.

1. У хворого малий м'який пульс. Якому рівню АТ це відповідає?
 - A. Зниженню систолічного АТ.
 - B. Зниженню діастолічного АТ.
 - C. Підвищенню систолічного АТ.
 - D. Підвищенню діастолічного АТ.
 - E. Зниженню систолічного і діастолічного АТ.
2. У хворого повний, напружений пульс. Якому рівню АТ це відповідає?
 - A. Зниженню систолічного АТ.
 - B. Зниженню діастолічного АТ.
 - C. Підвищенню систолічного АТ.
 - D. Підвищенню діастолічного АТ.
 - E. Підвищенню систолічного і діастолічного АТ.
3. Артеріальною гіпертензією називається:

A. АТ > 130/80 мм рт. ст.	D. АТ > 139/89 мм рт. ст.
B. АТ > 120/80 мм рт. ст.	E. АТ > 100/60 мм рт. ст.
C. АТ > 110/70 мм рт. ст.	

4. Кровоспинний джгут може бути накладений влітку не більше, ніж на такий час:
A. 30 хв. B. 60 хв. C. 2 год. D. 3 год. E. 4 год.
5. Частота пульсу в нормі складає:
A. 40–50 ударів за 1 хв. D. 60–80 ударів за 1 хв.
B. 20–30 ударів за 1 хв. E. 100–120 ударів за 1 хв.
C. 90–100 ударів за 1 хв.
6. При аритмічному пульсі його частоту визначають за такий час:
A. 10 с. B. 15 с. C. 20 с. D. 30 с. E. 60 с.
7. При аритмічному пульсі його частоту визначають за такий час:
A. 10 с. B. 15 с. C. 20 с. D. 30 с. E. 60 с.
8. Температура тіла $37,6^{\circ}\text{C}$ називається:
A. Фебрильною. D. Гіперпіретичною.
B. Субфебрильною. E. Незначно підвищеною.
C. Високою.
9. Короткочасне підвищення температури тіла протягом декількох годин називається:
A. Послаблююча лихоманка. D. Ремітуюча лихоманка.
B. Постійна лихоманка. E. Субфебрильна температура.
C. Хвилеподібна лихоманка.
10. Місцева синюшність лівої нижньої кінцівки виникає внаслідок такої причини:
A. Серцева недостатність. D. Тромбоемболія легеневої артерії.
B. Легенева недостатність. E. Вада серця.
C. Тромбоз вен кінцівки.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Е	Е	Д	С	Д	В	Е	В	С	С

Література

Основна:

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>
2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.
3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.
4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студ. III курсу мед. фак-ту / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.
<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-те вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

6. Бездітко Т. В., Єрьоменко Г. В., Тимошенко Є. В. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з курсу «Медсестринський діагноз». Харків, 2013. 53 с.

7. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник. Київ : ВСВ Медицина, 2010. 720 с.

8. Довідник з пропедевтики внутрішньої медицини : для студ. вищих мед. навч. закладів / Ж. Д. Семидоцька, О. С. Більченко, Т. В. Бездітко та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : [б. и.], 2009. 77 с.

9. Пропедевтика внутрішніх хвороб : підручник для студентів II і III курсів мед. вузів / Ж. Д. Семидоцька та ін. ; ред. Ж. Д. Семидоцька. Харків : Торнадо, 2004. Кн. I: Діагностика. 2004. 296 с.

Допоміжна:

1. Полушкін П. М., Гальченко Д. В. Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційною технікою : посібник. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. 378 с.

http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=422

2. Osanova T. Nursing & Patient Care. Kharkiv : KhNMU. 200 р.

3. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 239 с.

4. Свінціцький А. С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : навч. посібник. Київ : ВСВ Медицина, 2019. 1008.

Тема 13. Застосування основних видів лікарських засобів

Кількість годин – 2.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння розділу.

Обґрунтування теми. Медикаментозна терапія є одним з найважливіших лікувальних засобів. Успіх лікування залежить від того, наскільки соціальний працівник старанно, вміло і грамотно виконує правила введення лікарських препаратів.

Мета заняття:

Загальна: вміти демонструвати знання і практичні навички щодо виписування, зберігання, застосування основних видів лікарських засобів.

Конкретна:

Знати:

- 1) методику та техніку введення крапель у ніс, вуха, очі;
- 2) методику та техніку застосування гірчичників, банок, компресів, грілок, пузиря з льодом, п'явок;
- 3) класифікацію лікарських речовин, їх властивості, виписування, зберігання (кафедра фармакології).

Вміти:

- 1) вводити краплі у ніс, вуха, очі;
- 2) застосовувати гірчичники, банки, компреси, грілки, пузирі з льодом.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	40	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	40	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	10	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу.

Проведення дезінфекції, передстерилізаційного очищення інструментарію та контроль її якості на наявність крові та миючих засобів.

Демонстрування методики та техніки введення крапель у ніс, вуха, очі.

Демонстрування методики та техніки застосування гірчичників, банок, компресів, грілок, пузиря з льодом.

Ознайомлення з класифікацією лікарських речовин, їх властивостями, випусканням, зберіганням

Завдання для самостійної роботи.

Студенти знайомляться з інструкціями, що стосуються санітарної обробки приміщення, стерилізації інструментарію, надання невідкладної допомоги при анафілактичному шоку. Студенти беруть участь у контролі якості передстерилізаційного очищення інструментарію на наявність крові та миючих засобів. Весь об'єм проведеної роботи вноситься до щоденника виробничої практики і засвідчується черговою медичною сестрою та старшою медичною сестрою.

Практичні навички.

Аналізувати самостійно правила зберігання медикаментозних препаратів та інструментарію, що регламентують правила збереження різних груп препаратів списку А (наркотичні та отруйні) і списку Б (сильнодіючі); вести журнал обліку наркотичних препаратів у відділенні, журнал передачі ключів від сейфа з наркотичними препаратами.

Завдання для контролю знань.

1. Відразу після використання медінструменти в розібраному вигляді занурюють в один із дезрозчинів:
A. 3 % розчин хлораміну на 1 год.
B. 1 % розчин хлораміну на 1 год.
C. 6 % розчин перекису водню на 1,5 год.
D. 4 % розчин перекису водню на 1 год.
E. 3 % розчин хлораміну на 1,5 год.
2. Скільки часу зберігають стерильні розчини в закритих пляшках?
A. 3 доби. B. 10 діб. C. 2 доби. D. 1 добу. E. 6 діб.
3. Парентеральне введення лікарських препаратів – це:
A. Введення ліків шляхом ін'єкцій.
B. Введення лікарського препарату через пряму кишку.
C. Втирання мазі.
D. Введення лікарського препарату через рот.
E. Застосування присипок.
4. На чому виписуються лікарські препарати з аптеки?
A. Вимога (накладна-квитанція). D. Лист призначень.
B. Рецептурні бланки. E. Мед. карта хворого.
C. Спеціальні квитанції.
5. Вкажіть лікарські форми для зовнішнього застосування:
A. Краплі в ніс, лінімент, пасти.
B. Ректальні свічки, драже, паста.
C. Вагінальні свічки, мікстура, лінімент.

D. Мікстура, пластири, драже, паста.

E. Ректальна свічка, мазь, мікстура.

6. Пацієнту призначено дозування ліків чайною ложкою. Скільки мілілітрів міститься в чайній ложці?

A. 5.

B. 15.

C. 10.

D. 20.

E. 3.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6
A	A	A	A	A	A

Література

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студентів III курсу мед. фак. / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Додаткові ресурси

1. Інститут соціології Національної академії наук України

<http://www.i-soc.com.ua/institute/>

2. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)

<http://www.kiis.com.ua/>

3. Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка

<http://www.uisr.org.ua/>

4. Центр соціальних та маркетингових досліджень SOCIS

<http://www.socis.kiev.ua/>

5. Центр Разумкова <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>

Бази даних соціологічних досліджень.

6. The European Social Survey (the ESS).

7. International Social Survey Programme (ISSP).

8. Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov)

9. Единый архив экономических и социологических данных НИУ ВШЭ.

10. Open Society Archivum.

Тема 14. Найпростіші методи фізичної терапії

Кількість годин – 2.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння розділу

Обґрунтування теми. Фізіотерапія є одним з найважливіших лікувальних засобів. Успіх лікування залежить від того, наскільки соціальний робітник старанно, вміло і грамотно виконує лікарські призначення.

Поряд з медикаментозною терапією важливе місце в лікуванні хворих займають різноманітні методи фізичної терапії, які використовують соціальні робітники безпосередньо у терапевтичному відділенні (гірчичники, компреси, банки, пузирі для льоду, грілки), так і в спеціальних фізіотерапевтичних кабінетах (світло-, гідро-, електро-, ультразвукові та інші процедури). Соціальний робітник має бути обізнаним щодо правил відпускання фізіотерапевтичних процедур та догляду за хворими під час прийому цих процедур, готовим при необхідності надати їм необхідну долікарську допомогу.

Мета заняття:

Загальна: вміти демонструвати знання і практичні навички щодо різних методів фізіотерапевтичного лікування.

Конкретна: навчитись практичним навичкам щодо застосування основних видів лікарських засобів і найпростіших методів фізичної терапії.

Знати:

- 1) правила зберігання медичного інструментарію в процедурному кабінеті;
- 2) правила та техніку проведення передстерилізаційної обробки та стерилізації багаторазового інструментарію;
- 3) правила та техніку проведення дезінфекції та підготовки до утилізації використаного одноразового інструментарію;
- 4) методику та техніку застосовування гірчичників, банок, компресів, грілок, пузиря з льодом, п'явок;
- 5) правила та техніку користування кишеньковим та стаціонарним інгаляторами, методику подавання зволоженого кисню;
- 6) основні правила відпускання фізіотерапевтичних процедур, техніку та методику надання першої долікарської допомоги у разі погіршення стану хворого при проведенні фізіотерапевтичних процедур.

Вміти:

- 1) зберігати медичний інструментарій в процедурному кабінеті;
- 2) проводити передстерилізаційну обробку та стерилізацію багаторазового інструментарію;
- 3) проводити дезінфекцію та підготовку до утилізації використаного одноразового інструментарію;
- 4) застосовувати гірчичники, банки, компреси, грілки, пузирі з льодом, п'явки;

- 5) користуватися кишеньковим та стаціонарним інгаляторами, знати методику подавання зволоженого кисню;
- 6) демонструвати основні правила відпускання фізіотерапевтичних процедур;
- 7) надавати першу долікарську допомогу у разі погіршення стану хворого при проведенні фізіотерапевтичних процедур.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	40	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	40	Підручники. Електронні ресурси Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	10	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій.

Завдання для самостійної роботи.

Студенти вивчають постановку гірчичників, банок, пузирів з льодом, компресів. Студенти знайомляться з показаннями та призначення та методикою застосування лікарських п'явок, умовами їх зберігання. Знайомляться з видами подачі зволоженого кисню (централізованим та за допомогою кисневої подушки), беруть участь у наданні хворим зволоженого кисню. Вивчають показання до призначення інгаляторів, правила користування стаціонарними, у тому числі небулайзер, та кишеньковими інгаляторами, під керівництвом викладача допомагають хворим використовувати вказані інгалятори.

У фізіотерапевтичному кабінеті студенти знайомляться з найпростішими світловими і гідротерапевтичними процедурами, методикою їх відпускання, здійснюють догляд за хворими під час прийому фізіотерапевтичних процедур, беруть участь у наданні їм необхідної долікарської допомоги при розвитку ускладнень. Студент може виконувати також завдання з індивідуальної роботи.

Весь об'єм проведеної роботи вноситься до щоденника проходження виробничої практики і засвідчується черговою медичною сестрою і старшою медичною сестрою.

Практичні навички:

1. Передстерилізаційна обробка та проведення стерилізації багато-разового інструментарію.
2. Накладання компресів.
3. Введення ліків у ніс, вуха, очі.
4. Застосування гірчичників, банок, грілки, пузиря з льодом.
5. Засвоєння техніки подання зволоженого кисню.
6. Користування інгалятором.

Завдання для контролю знань.

1. Які умови зберігання п'явок?
A. Вода з водоїму. D. Кип'ячена вода.
B. Фільтрована вода. E. Чиста некип'ячена вода.
C. Морська вода.
2. На якому ефекті ґрунтується лікувальна дія пузиря з льодом?
A. Звуження судин шкіри та в глибоко розташованих органах, зниження чутливості нервових рецепторів.
B. Рефлекторне розширення судин в глибоко розташованих органах.
C. Звуження судин шкіри, зменшення чутливості поверхні нервових кінцівок.
D. Звуження судин підшкірної клітковини.
E. Зниження чутливості нервових рецепторів.
3. Який вміст кисню в киснево-повітряній суміші усуває стан гіпоксії тканин при потоці 5–6 л/хв?
A. 70 %. B. 50 %. C. 40 %. D. 90 %. E. 25 %.
4. На якому ефекті ґрунтується лікувальна дія гірчичників?
A. Звуження судин в глибоко розташованих органах.
B. Рефлекторне розширення судин в глибоко розташованих органах.
C. Звуження судин шкіри.
D. Звуження судин підшкірної клітковини.
E. Всмоктування ефірного гірчичного масла до кровотоку.
5. Як часто слід міняти спиртові компреси?
A. Кожні 6–8 год. C. Кожні 3–4 год. E. Кожні 30–40 хв.
B. Кожні 1–2 год. D. Кожні 40–50 хв.
6. Холодний компрес треба міняти через такий час:
A. Кожну годину. C. Кожні 20 хв. E. Кожні 2–3 хв.
B. Кожні 30 хв. D. Кожні 3 год.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6
Е	С	С	Е	А	Е

Література

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>
2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.
3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.
4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студентів III курсу мед. фак. / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.
<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>
5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Додаткові ресурси

1. Інститут соціології Національної академії наук України
<http://www.i-soc.com.ua/institute/>
2. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)
<http://www.kiis.com.ua/>
3. Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка
<http://www.uisr.org.ua/>
4. Центр соціальних та маркетингових досліджень SOCIS
<http://www.socis.kiev.ua/>
5. Центр Разумкова <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
Бази даних соціологічних досліджень.
6. The European Social Survey (the ESS).
7. International Social Survey Programme (ISSP).
8. Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov).
9. Единый архив экономических и социологических данных НИУ ВШЭ.
10. Open Society Archivum

Тема 15. Загальні правила догляду за хворими із постільним режимом, тяжкохворими і агонуючими. Забезпечення зручного положення у ліжку, профілактика пролежнів

Кількість годин – 3б.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння розділу.

Обґрунтування теми. Загальний і спеціальний догляд за тяжкохворими і агонуючими є найважливішим розділом у системі догляду, тому що ця категорія пацієнтів не є спроможною обслуговувати себе. Особливої актуальності це набуває в контексті паліативної допомоги, адже тяжкохворі пацієнти складають більшість пацієнтів у закладах паліативної медицини. Туалет шкіри, рота, промежини, дефекація і сечовипускання, харчування, переміна натільної та постільної білизни, забезпечення зручного положення в ліжку – всі ці заходи повною мірою лягають на медичний персонал. Особливо це стосується осіб похилого віку, для яких неможливість спілкування з оточуючими стає ще однією перешкодою у забезпеченні догляду через особливості психіки та психології цієї групи пацієнтів.

Мета заняття:

Загальна: вміти демонструвати знання, вміння і практичні навички догляду за хворими з постільним режимом, тяжкохворими, геронтологічними пацієнтами; розуміти основні правила годування вказаної категорії хворих.

Конкретна:

а) знати:

- 1) особливості будови шкіри, підшкірної клітковини, їхні фізіологічні функції;
- 2) фізіологічні особливості осіб старечого та похилого віку;
- 3) профілактику пролежнів;
- 4) методики догляду за тілом пацієнта;
- 5) техніку зміни натільної та постільної білизни;

б) вміти:

- 1) забезпечити хворим зручне положення у ліжку;
- 2) проводити профілактику пролежнів;
- 3) забезпечити догляд за шкірою, волоссям, нігтями, зубами, слизовою рота, носа, вухами, очами;
- 4) перемінити натільну і постільну білизну хворому;
- 5) годувати тяжкохворих, осіб похилого і старчого віку.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	17	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, учбова кімната

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	15	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	3,0	Хворий (написання фрагменту історії хвороби), схеми дослідження, графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Студенти самостійно опановують такі вміння, знання та володіння:

– користування функціональним ліжком, надання хворому зручного положення і зміна його з метою профілактики пролежнів, переміна натільної і постільної білизни, подавання судна та сечоприймача;

– догляд за шкірою (ранковий та вечірній туалет), волоссям, нігтями хворих, профілактика пролежнів, а також допомога при появі перших ознак порушення кровообігу у шкірі;

– догляд за ротовою порожниною – зубами, язиком, слизовими оболонками, знімними зубними протезами, вухами, носом, очами;

– годування тяжкохворих: ознайомлення із централізованою системою приготування їжі, отримання їжі з буфетної відповідно до палатного порціонника, участь у годуванні хворих з ложки, питті з поїльника, засвоєння особливостей харчування осіб похилого та старчого віку.

Завдання для самостійної роботи.

1. Користування функціональним ліжком: надання хворому зручного положення і зміна його з метою профілактики пролежнів, переміна натільної і постільної білизни, подання судна та сечоприймача.

2. Догляд за шкірою (ранковий та вечірній туалет), волоссям, нігтями хворих, профілактика пролежнів, а також допомога при появі перших ознак порушення кровообігу у шкірі. Засвоєння навичок догляду за ротовою порожниною: зубами, язиком, слизовими оболонками, знімними зубними протезами, вухами, носом, очами.

3. Засвоєння практичних навичок годування тяжкохворих: ознайомлення з централізованою системою приготування їжі, отриманням їжі з буфетної відповідно до палатного порціонника, участь у годуванні хворих з ложки, питті з поїльника, засвоєння особливостей харчування осіб похилого та старчого віку.

Практичні навички:

1. Переміна натільної та постільної білизни.

2. Годування хворих.

3. Проведення гігієнічних процедур з догляду за шкірою, слизовими оболонками.

4. Профілактика пролежнів.

5. Санітарно-гігієнічні заходи:

- контроль за навколишнім середовищем (безпе́ність побу́ту, чи́стота приміще́нь, пові́тря; комфо́ртом, зати́шком);
- до́по́мога в підт́риманні о́собисто́ї гігіє́ни паціє́нта або ви́конання гігіє́нічних проце́дур безпора́дними паціє́нтами;

Завдання для контролю знань.

1. Соцпрацівник міняє постільну білизну тяжкохворому, якому дозволено перевертатися у ліжку. Як приготувати чисте простирadlo:

- A. Скатати вздовж.
- B. Скатати впоперек.
- C. Скатати вздовж до половини.
- D. Скатати впоперек до половини.
- E. Не скатувати.

2. Соцпрацівник міняє натільну білизну тяжкохворому. Знайдіть помилку в алгоритмі знімання брудної сорочки.

- A. Зняти рукава сорочки.
- B. Підвести руки під крижі хворого, захопити край сорочки.
- C. Підсунути сорочку до шиї.
- D. Зняти сорочку через голову.

3. Соцпрацівник обмиває промежину тяжкохворої, корнцанг із серветкою рухається при цьому в такому напрямку:

- A. З правого боку до лівого.
- B. З лівого боку до правого.
- C. Згори донизу.
- D. Знизу догори.
- E. Круговими рухами.

4. Соцпрацівник міняє постільну білизну тяжкохворому, якому дозволено перевертатися у ліжку. Як приготувати чисте простирadlo?

- A. Скатати вздовж.
- B. Скатати впоперек.
- C. Скатати вздовж до половини.
- D. Скатати впоперек до половини.
- E. Не скатувати.

5. Хворий віком 70 років перебуває у відділення паліативної допомоги з діагнозом рак стравоходу. Соцпрацівник здійснює догляд за гастростомою. Після кожного годування вона повинна:

- A. Промити зонд.
- B. Виміряти артеріальний тиск.
- C. Зважити хворого.
- D. Підрахувати калорії.
- E. Скласти індивідуальну дієту.

6. Після вживання у їжу недоброякісних продуктів хворий скаржиться на значну нудоту, блювання, виражену загальну слабкість. Які дії соцпрацівника?

- A. Ультразвукове дослідження органів черевної порожнини.
- B. Повідомити лікаря.
- C. Рентгенологічне дослідження шлунку.
- D. Сифонна клізма.
- E. Промивання шлунку.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5	6
C	A	C	A	A	B

Література

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>
2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.
3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.
4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студентів III курсу мед. фак. / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.
<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>
5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. ванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-те вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Додаткові ресурси

1. Інститут соціології Національної академії наук України
<http://www.i-soc.com.ua/institute/>
2. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)
<http://www.kiis.com.ua/>
3. Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременк
<http://www.uisr.org.ua/>
4. Центр соціальних та маркетингових досліджень SOCIS
<http://www.socis.kiev.ua/>
5. Центр Разумкова <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
Бази даних соціологічних досліджень.
6. The European Social Survey (the ESS).
7. International Social Survey Programme (ISSP).
8. Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov).
9. Единый архив экономических и социологических данных НИУ. ВШЭ.
10. Open Society Archivum.

Тема 16. Поняття про лікувальне харчування та дієтичне харчування

Кількість годин – 2.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння розділу.

Обґрунтування теми. Загальновідомо, що харчування – одне з необхідних фізіологічних потреб людського організму і часто має вирішальне значення в успішному процесі лікуванні та в одужуванні хворих. Створення сприятливих умов дієтичного харчування, забезпечення надходження харчових речовин парентеральним шляхом при порушенні фізіологічного шляху проходження їжі є не лише обов'язковою умовою успішного лікування, але часто ці заходи відіграють не меншу роль, аніж будь-яка складна медична маніпуляція або процедура. Без перебільшення можна стверджувати, що раціональне харчування, насамперед у тяжкохворих, найчастіше вирішує характер перебігу недуги. Так, наприклад, за допомогою різних реанімаційних заходів можна вивести хворого зі стану клінічної смерті, провести технічно складну операцію, але внаслідок порушення елементарного необхідного для підтримки та відновлення життєвих функцій харчування, при малорухливому стані у ліжку хворий може загинути через різноманітні ускладнення (пролежні, запалення легень). Отже, повноцінне та спеціально підготовлене дієтичне харчування хворих є невід'ємною складовою частиною лікувального процесу, від нього залежить ефективність терапевтичних заходів та одужання хворого. Взаємовідносини медичних працівників з хворим, його родичами, пояснення основних моментів у приготуванні тих чи інших дієтичних продуктів або страв, дотримання режимів харчування – один з принципів, одна з необхідних умов успішного одужання.

Мета заняття:

Загальна: знати основні поняття про лікувальне харчування і дієтичні столи та організацію лікувального харчування в терапевтичному відділенні.

Конкретна:

а) знати:

- 1) принципи лікувального харчування та дієтотерапії;
- 2) основні принципи розвантажувальних дієт;
- 3) принципи проведення штучного харчування хворих;

б) вміти:

- 1) володіти принципами дієтотерапії;
- 2) підбирати, складати перелік харчових продуктів для приготування дієти № 1, 2, 3, 4, 5 та ін.

Орієнтована карта роботи студентів

№	Етапи	Час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	40	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література	Робочі зошити	Бібліотека, учбова кімната

№	Етапи	Час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять з заповненням відповідної таблиці	40	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література	Робочі зошити	Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання та захист індивідуальних завдань (підготовка доповіді / реферату / презентації)	10	Хворий (виконання практичних навичок), графологічна структура заняття	Робочі зошити	Бібліотека, відділення з важкохворими, дім хворого

Короткі методичні вказівки.

Студенти самостійно вивчають принципи лікувального харчування, дієтотерапії, дієтичні столи, індивідуальні і розвантажувальні дієти, знайомляться з організацією харчування хворих у стаціонарі, штучного харчування.

Студенти виступають з короткими доповідями про результати індивідуальної роботи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Основні поняття про лікувальне харчування та дієтичні столи й організацію лікувального харчування в терапевтичному відділенні.
2. Принципи лікувального харчування та дієтотерапії.
3. Основні принципи розвантажувальних дієт.
4. Дієтичні столи, індивідуальні і розвантажувальні дієти, організація харчування хворих у стаціонарі, поняття про штучне харчування.
5. Підбір, складання переліку харчових продуктів для приготування.

Практичні навички:

1. Підбір лікувальної дієти, розвантажувальної дієти.
2. Складання переліку харчових продуктів для приготування дієти № 1, 2, 3, 4, 5 та ін.
3. Підбір та проведення штучного харчування хворому.

Запитання для контролю знань.

1. Виберіть розвантажувальну дієту при ожирінні.

<i>A. Гарбузово-кавунова.</i>	<i>D. Вуглеводно-цукеркова.</i>
<i>B. Сирно-сметанна.</i>	<i>E. Вівсяно-гречана.</i>
<i>C. М'ясо-рибна.</i>	
2. Дієтичний стіл № 7 призначають хворим за наявності таких патологій:

<i>A. Захворювання серцево-судинної системи.</i>	<i>D. Захворювання суглобів.</i>
<i>B. Хвороби нирок.</i>	<i>E. Хвороби печінки.</i>
<i>C. Цукровий діабет.</i>	
3. За наявності яких патологій хворим призначають дієтичний стіл № 9?

<i>A. Захворювання серцево-судинної системи.</i>	<i>D. Цукровий діабет.</i>
<i>B. Хвороби нирок.</i>	<i>E. Хвороби печінки.</i>
<i>C. Захворювання суглобів.</i>	
4. За наявності яких патологій хворим призначають дієтичний стіл № 5?

<i>A. Захворювання серцево-судинної системи.</i>	<i>D. Цукровий діабет.</i>
--	----------------------------

В. Хвороби нирок.

Е. Хвороби печінки.

С. Захворювання суглобів.

5. Яку дієту призначать хворому на подагру, сечокам'яну хворобу?

А. № 1.

В. № 5.

С. № 7.

Д. № 6.

Е. № 9.

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5
A	B	D	E	D

Література

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студентів III курсу мед. фак. / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Додаткові ресурси

1. Інститут соціології Національної академії наук України

<http://www.i-soc.com.ua/institute/>

2. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)

<http://www.kiis.com.ua/>

3. Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка

<http://www.uisr.org.ua/>

4. Центр соціальних та маркетингових досліджень SOCIS

<http://www.socis.kiev.ua/>

5. Центр Разумкова <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>

Бази даних соціологічних досліджень.

6. The European Social Survey (the ESS).

7. International Social Survey Programme (ISSP).

8. Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov).

9. Единый архив экономических и социологических данных НИУ ВШЭ.

10. Open Society Archivum.

Тема 17. Паліативна допомога хворим

Кількість годин – 20.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння розділу.

Обґрунтування теми. Незважаючи на очевидні успіхи сучасної медицини, більшість хворих все ж таки гинуть внаслідок прогресування хвороби, тому проблема надання паліативної медичної допомоги залишається надзвичайно актуальною. Існуюча система так званого симптоматичного лікування тяжких хворих вже не відповідає сучасним вимогам і потребує удосконалення. Оптимальні шляхи полегшення страждань таких пацієнтів, забезпечення їхніх прав на гідне життя і гідну смерть є одними із найважливіших питань сучасної медицини.

Мета заняття:

Загальна: засвоєння студентами основних етичних, деонтологічних та психологічних принципів у стосунках з хворими та їх родичами, засвоєння критеріїв оцінки, якості життя хворих та загальних принципів паліативної допомоги, демонстрація знань, вмінь і практичних навичок догляду за тяжкохворими та агонуючими.

Конкретна:

1. Основні поняття, необхідні для визначення філософії паліативної медицини: пацієнт, медсестринська справа, навколишнє середовище і суспільство.

2. Соціальні працівники і пацієнт. Етичні елементи філософії паліативної медицини: обов'язки, цінності і чесноти.

3. Деонтологія, як частина медсестринської етики. Збереження медичної таємниці. Моральні концепції, принципи і традиції медсестринської деонтології. Відповідальність соціального працівника за порушення ним прав пацієнта, медичної етики та деонтології.

4. Психосоціальні аспекти надання паліативної допомоги. Необхідність оцінки впливу на стан хворого релігійних, культурних, сексуальних факторів.

5. Навички соціального працівника:

- спілкування;
- надання інформації;
- моральна підтримка;
- психологічна підтримка;
- підтримка членів родини.

Знати:

1) особливості будови шкіри, підшкірної клітковини, їхні фізіологічні функції (кафедра анатомії, гістології, фізіології);

2) анатомію рота, носа, вуха, очей (кафедра анатомії);

3) анатомію верхніх дихальних шляхів (кафедра анатомії);

4) фізіологічні особливості осіб старшого та похилого віку (кафедра фізіології);

5) фізіологічні основи клінічної та біологічної смерті, термінальних станів (кафедра фізіології)

Вміти:

- 1) визначати проблеми пацієнта; загальний догляд;
- 2) створювати зручності;
- 3) володіти етико-деонтологічними особливостями спілкування з безнадійними пацієнтами, його сім'єю та близькими;
- 4) володіти основними принципами медсестринської деонтології.

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до практичного заняття	10,0	Підручники. Електронні ресурси. Методичні вказівки до практичних занять для студентів	Робоча навчальна програма дисципліни. Перелік питань до диф. залуку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. залуку	Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	8,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних занять (підготовка фрагментів медсестринського догляду до теми, презентації)	2,0	Схеми дослідження, графологічна структура заняття. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу

Студенти самостійно опановують вміння, знання та володіння:

- вимірювання тиску, пульсу, частоти дихання;
- зміна білизни хворих, зміна положення хворого в ліжку;
- профілактика пролежнів;
- санітарна обробка предметів особистої гігієни;
- санація ротової порожнини.

Завдання для самостійної роботи.

1. Етичний Кодекс медичного працівника України, Кодекс міжнародної Ради медичних сестер, Клятва Флоренс Найтінгейл.
2. Етичні основи сестринської та соціальної справи, правила поведінки у стосунках з тяжкими хворими.
3. Моральна та правова відповідальність соціального працівника перед хворим, його родичами, співробітниками, суспільством.
4. Гарантії та захист законних прав медичного та соціального працівника.

5. Загальні питання лікарської таємниці, ятрогенії; звернути увагу на Женевську декларацію, яка визнається «Клятвою Гіппократа ХХ століття», Закон України «Про охорону здоров'я», Карний кодекс України.

6. Відповідні фізикальні методи обстеження (вимірювання тиску, пульсу, частоти дихання тощо); участь у зміні білизни хворих, зміні положення хворого в ліжку, профілактиці пролежнів, санітарній обробці предметів особистої гігієни, санації ротової порожнини.

Весь об'єм виконаних практичних робіт вноситься до зошита.

Практичні навички:

1. Застосування засобів з догляду: напувальники, підгузки, сечо- калопріймачі, проводити санітарну обробку предметів особистої гігієни.

2. Проведення санації ротової порожнини.

3. Проведення дихальної гімнастики.

4. Переміна натільної та постільної білизни

5. Годування хворих.

6. Проведення гігієнічних процедур з догляду за шкірою, слизовими оболонками.

7. Профілактика пролежнів.

8. Проведення найпростіших реанімаційних заходів (штучне дихання, непрямий масаж серця).

9. Ознайомлення з правилами поведіння з померлою людиною.

Завдання для контролю знань.

1. Соціальний працівник на запитання хворого про діагноз повідомила йому про попередній діагноз лікаря – «пухлина шлунка». У хворого розвинувся гіпертонічний криз. За якою статтею повинна нести відповідальність:

A. 145.

B. 141.

C. 140.

D. 131.

E. 136.

2. Старша медична сестра терапевтичного відділення протягом робочого дня зберігала наркотичні засоби у шафі ординаторської кімнати. Ключі інколи забувала у замку шафи, що стало причиною зникнення 4 ампул морфіну гідрохлориду. Ці дії є порушенням встановлених правил обігу наркотичних засобів та призводять до кримінальної відповідальності ст. 320 (Кримінального Кодексу України). Яке покарання може бути винесене судом?

A. Штраф до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

B. Обмеження волі на строк до 4 років.

C. Позбавлення волі на строк до 3 років.

D. Позбавлення права обіймати посаду старшої медсестри.

E. Позбавлення права обіймати посаду медсестри.

3. При обговоренні Етичного Кодексу медсестри України серед медсестер відділення виникла суперечка стосовно того, які дії, згідно з Кодексом, визнані неетичними. Допоможіть знайти правильну відповідь.

A. Евтаназія на прохання пацієнта.

B. Втручання медсестри без згоди пацієнта при критичному стані.

C. Отримання згоди пацієнта на сестринський догляд.

D. Отримання згоди членів родини на медсестринські втручання.

E. Виконання інтимних процедур.

4. Однією зі «складових частин філософії» сестринської справи є Етичний Кодекс медичної сестри, який включає основні принципи поведінки медичної сестри, основні обов'язки та цінності в професії медичної сестри. Яким етичним цінностям відповідає ст. 6?

- A. *Перш за все – «не нашкодь».*
- B. *Повага до своєї професії.*
- C. *Обов'язок зберігати медичну таємницю.*
- D. *Повага прав пацієнта, гуманне ставлення до пацієнта.*
- E. *Шанування людської гідності, потреб та цінностей пацієнта.*

5. Соціальний працівник, виконуючи призначення лікаря, переплутав зовнішньо схожі флакони та ввів хворому замість гепарину 1,5 мл інсуліну (швидко знижує рівень цукру в крові), внаслідок чого у хворого виникла гіпоглікемічна кома. Як можна розцінити дії соціального працівника?

- A. *Випадкова помилка.*
- B. *Дії соціального працівника не вважаються помилкою.*
- C. *Погіршення стану хворого не є наслідком помилки соціального працівника.*
- D. *Службовий злочин (неуважність, халатність).*
- E. *Медична помилка.*

Еталони відповідей:

1	2	3	4	5
A	A	A	A	D

Література

1. Клінічний медсестринський діагноз : навч. посібник для бакалаврів, магістрів та медсестер за спеціальністю «Медсестринство» / Т. С. Оспанова, О. С. Більченко, Ж. Д. Семидоцька та ін. ; МОЗ України, Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2019. 156 с.

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22760>

2. Касевич Н. М. Основи медсестринства в модулях : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2018. 478 с.

3. Лісовий В. М., Ольховський Л. П., Капустник В. А. Основи медсестринства. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ Медицина. 912 с.

4. Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри терапевтичного відділення : навч. посібник для викл. та студентів III курсу мед. фак. / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, О. І. Олійник та ін. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 112 с.

<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/7560>

5. Медсестринство у внутрішній медицині : підручник / О. С. Сташишин, Н. Я. Іванів, Г. П. Ткачук та ін. ; ред. В. В. Стасюк. 4-тє вид., випр. Київ : ВСВ Медицина, 2017. 536 с.

Додаткові ресурси

1. Інститут соціології Національної академії наук України
<http://www.i-soc.com.ua/institute/>
2. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)
<http://www.kiis.com.ua/>
3. Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка
<http://www.uisr.org.ua/>
4. Центр соціальних та маркетингових досліджень SOCIS
<http://www.socis.kiev.ua/>
5. Центр Разумкова <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
Бази даних соціологічних досліджень.
6. The European Social Survey (the ESS).
7. International Social Survey Programme (ISSP).
8. Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov).
9. Единый архив экономических и социологических данных НИУ ВШЭ.
10. Open Society Archivum.

Диференційований залік

Кількість годин – 8.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: базові підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, тестові та контрольні завдання для практичних занять, питання та завдання для контролю засвоєння дисципліни.

Обґрунтування теми. Для ефективної реалізації процесу соціальним працівником на сучасному етапі слід приділяти значну увагу питанням діагностики, що базується на систематичному огляді пацієнта, аналізі анамнезу, скарг та об'єктивних ознак захворювання (виявлених при фізичному дослідженні – огляді, пальпації, перкусії, аускультатії, а також за допомогою рутинних лабораторно-інструментальних методів). Виявленні ознаки (симптоми) захворювання спеціаліст об'єднує в синдроми (сукупність симптомів, що мають спільний патогенез), на основі яких робить заключний висновок про можливе захворювання. Особливу увагу слід приділяти питанням догляду за хворими, а саме – дотримання режиму праці та побуту, харчування, фізіотерапевтичному та санаторно-курортному лікуванню.

Мета заняття:

Загальна: створити умови для оволодіння (удосконалення) методами обстеження хворих; надання лікувальної допомоги при гострих станах в клініці внутрішніх хвороб.

Конкретна:

1. Вибирати адекватні методи обстеження при конкретних ураженнях в клініці внутрішніх хвороб.
2. Інтерпретувати основні результати лабораторного та інструментального обстежень.
3. Навчитись проводити клінічне обстеження (опитування, огляд, пальпацію, перкусію, аускультатію) пацієнтів.
4. Дотримуватись принципів медичної етики та деонтології.

Знати:

- 1) структуру і функції органів та систем (нормальна і патологічна анатомія, нормальна і патологічна фізіологія);
- 2) етіологію та основні ланки патогенезу нозологічних форм;
- 3) основні принципи організації та методи лікувально-профілактичної допомоги пацієнтам терапевтичного профілю;
- 4) основні причини, розвиток, симптоми та синдроми ускладнень при захворюваннях внутрішніх органів;
- 5) основні принципи лікування та профілактики захворювань;
- 6) принципи медичної етики та деонтології;
- 7) латинську термінологію.

Вміти:

- 1) проводити опитування хворого із захворюваннями внутрішніх органів;
- 2) проводити пальпацію, перкусію та аускультатію грудної клітки;

- 3) давати клінічну оцінку отриманим даним, визначати патогенез виявлених симптомів;
- 4) узагальнювати отримані результати;
- 5) виділяти конкретні синдроми ураження внутрішніх органів;
- 6) надавати невідкладну допомогу при розвиненні ускладнень;
- 7) проводити диспансерне спостереження, реабілітаційні заходи, профілактику при конкретних захворюваннях органів та систем;
- 8) дотримуватись принципів медичної етики та деонтології.

Зміст навчання

1. Основні патогенетичні механізми та фактори ризику формування хвороби.
2. Основні клінічні прояви і синдроми при патології внутрішніх органів.
3. Методи додаткової діагностики (клінічні, біохімічні, імунологічні, інструментальні).
4. Основні ускладнення

Орієнтовна карта підготовки до практичного заняття

№	Етапи	Час, год	Навчальні посібники		Місце проведення
			Засоби навчання	Устаткування	
1	Підготовка до диференційованого заліку	4,0	Підручники. Електронні ресурси		Бібліотека, учбова кімната
2	Вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять	2,0	Підручники. Електронні ресурси. Додаткова література		Бібліотека, учбова кімната
3	Виконання індивідуальних завдань	2,0	УІРС	Робочі зошити	Бібліотека. Відділення, амбулаторія, поліклініка, приватний центр, кабінет (основне місце роботи медсестри)

Короткі методичні вказівки.

Для успішної організації СПРС студенти забезпечені базовими підручниками та навчальними посібниками, методичними вказівками з кожної конкретної теми СПРС при підготовці до практичних занять, конспектами лекцій. Позааудиторна робота студентів включає самостійне вивчення розділу курсу, виконання домашніх завдань (написання фрагменту історії хвороби, робота з літературою, вирішення ситуаційних завдань та ін.) з метою закріплення нової інформації на тривалий час. Виконання індивідуальних завдань – презентацій – сприяє пошуку інформації та творчому її застосуванню.

Організація підсумкового контролю – диференційованого заліку. Допуск до диференційованого заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min – 70, max – 120 балів. Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи або комісійно у разі незгоди студента з результатами атестації. Якщо диференційований залік не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру. Безпосередньо іспит оцінюється від 50 до 80 балів.

Диференційований залік з дисципліни – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс:

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції – вміння синтезувати отримані знання і застосовувати

їх у вирішенні практичних завдань.

Диференційований залік проводиться на останньому занятті згідно з розкладом занять. Якщо диференційований залік не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру.

Ліквідація академічної заборгованості (відпрацювання). Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу (згідно з графіком на інформаційному стенді кафедри). Прийом відпрацювань та консультації проводяться щоденно з 15.00 до 17.00 («Положення про порядок відпрацювання студентами навчальних занять» від 07.12.2015 № 415).

Студенти, які не були допущені до диф. заліку або не склали його, мають право на ліквідацію поточної академічної заборгованості та перескладання іспиту в межах поточного семестру, а також у затверджений за графіком навчального процесу термін впродовж двох тижнів під час зимових або літніх канікул після завершення відповідного семестру або навчального року

При виникненні будь-які питань студенти мають право контактувати з викладачем.

Питання до заліку:

1. Визначення поняття медична етика та медична деонтологія, розкриття предмету їх вивчення та кола проблем.
2. «Клятва Гіппократа»: історія виникнення та подальша модифікація.
3. Основні типи взаємовідносин між лікарем та пацієнтом. Міжнародні документи, що регламентують права пацієнта.
4. Ятрогенії, основні їх причини, наслідки та профілактика.
5. Лікарська таємниця: визначення, сутність, основні правові документи, які гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні та світі.
6. Лікарські помилки: визначення, сутність, види лікарських помилок. Поняття про лікарські правопорушення та юридична відповідальність за них.
7. Біомедична етика в сучасному суспільстві, її предмет, статус та коло проблем.
8. Деонтологічна проблема права пацієнта на смерть: поняття про евтаназію активну та пасивну, морально-деонтологічні погляди на суїцид, статус мертвого тіла в медицині.
9. Основні деонтологічні підходи в онкології, психіатрії, геронтології.
10. Деонтологічні аспекти взаємовідносин лікаря з хворими на життєво небезпечні інфекційні захворювання.

Перелік практичних навичок, які перевіряються під час заліку:

1. Провести розпитування хворого та виділити основні скарги.
2. Провести вимірювання температури у хворого.
3. Провести огляд хворого на наявність корости та педикульозу.
4. Підготувати гігієнічну ванну для санітарної обробки хворого, провести її обробку та дезінфекцію після користування.
5. Продемонструвати методику транспортування хворого на носшах та перекладання його на ліжко.
6. Продемонструвати навички користування функціональним ліжком та надання відповідних положень хворому при нападі ядухи та при колапсі.
7. Дослідити у хворого пульс на променевих артеріях, зробити висновок про основні його властивості.
8. Дослідити у хворого пульс на нижніх кінцівках, зробити висновок про його відповідність нормі.
9. Виміряти хворому артеріальний тиск, зробити висновок про його відповідність нормі.
10. Провести дослідження дихання у показового хворого, зробити висновок про основні його властивості.
11. Провести перемену натільної та постільної білизни хворому, що знаходиться на постільному режимі.
12. Продемонструвати методику закапування крапель у вуха, ніс, очі на муляжі.
13. Підготувати необхідні розчини та продемонструвати правила поводження з одноразовим шприцом після його застосування.
14. Підготувати необхідні засоби та продемонструвати методику накладання зігрівального компресу.
15. Продемонструвати методику підготовки гумової грілки та пузиря з льодом і користування ними.
16. Продемонструвати методику застосування гірчичників.
17. Продемонструвати методику годування хворого, прикутого до ліжка.
18. Приготувати необхідне обладнання для очисної клізми, продемонструвати методику її застосування на муляжі.
19. Продемонструвати на муляжі методику користування підкладним судном та сечоприймачем у хворих чоловічої та жіночої статі.
20. Підготувати необхідні засоби та провести гігієну порожнини рота, носа та вух важкохворому.
21. Підготувати необхідні засоби та провести профілактику утворення пролежнів.
22. Продемонструвати методику проведення реанімаційних заходів (штучна вентиляція легень, непрямий масаж серця) на фантомі.

Контрольні питання та завдання до самостійної роботи.

Самостійна робота студентів виконується у вигляді підготовки до семінарських занять (підготовка теоретичних питань, виконання ситуаційних задач, підготовка до рольової гри, опанування навичками згідно з темою заняття тощо).

Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

За бажанням студента під час вивчення відповідних тем він може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Розпитування показового хворого, його загальний огляд, аналіз та узагальнення отриманих даних з представленням клінічного випадку на занятті.

2. Тижневе спостереження за хворим із гарячкою, реєстрація температури тіла та показників гемодинаміки у температурному листі, визначення характеру гарячки та представлення клінічного випадку на практичному занятті.

3. Робота з літературою та іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення із доповіддю на практичному занятті.

Орієнтовний перелік тем для реферативних повідомлень:

1. Історія вимірювання артеріального тиску та сучасні методи тонометрії.

2. Основні властивості пульсу та їх використання для оцінки стану хворого у традиційній та східній медицині.

3. Сучасні засоби профілактики пролежнів.

4. Сучасні методи термометрії та показання до їх використання у терапевтичній клініці.

5. Основні види лікарських засобів та особливості їх призначення пацієнтам терапевтичного профілю.

Як індивідуальне завдання в програмі передбачено опрацювання та написання навчально-пошукових робіт за запропонованою тематикою та захист їх на практичному занятті з наочною презентацією основних результатів.

Рекомендації щодо проведення диференційованого заліку.

Під час проведення диференційованого заліку відбувається оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни.

Критерії оцінювання диференційованого заліку.

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна доповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає «5» – 16 «4» – 13 «3» – 10
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни.

Дисципліна вивчається протягом 2 семестрів, оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне балів за два семестри, протягом яких вивчалась дисципліна, які переводяться у 120-бальну шкалу з додаванням балів, одержаних безпосередньо на диф. заліку (50–80 балів).

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за вивчення дисципліни – 200, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120, а також максимальна кількість балів за результатами диф. заліку – 80. Мінімальна кількість балів становить 120, у тому числі мінімальна поточна навчальна діяльність – 70 та за результатами диф. заліку – 50 балів.

Оцінювання індивідуальних завдань студента.

На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (**не більше 10**).

Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються студентів тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів.

Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового заняття, диф. заліку.

Технологія оцінювання дисципліни.

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо після диференційованого заліку. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та диф. заліку і становить min – 120, max – 200.

Відповідність оцінок за 200-бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховано усі підсумкові контрольні заняття, диференційований залік.

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін, виставляється оцінка **F_x**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку або іспиту, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, яких не допущено до складання диференційованого заліку або іспиту.

Оцінки "**F_x**" або "**F**" ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами у залікову книжку та заповнюють відомості

Рекомендована література

Основна:

1. Касевич Н. М. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I–III рівнів акредитації / за ред. В.І. Литвиненка. 7-ме вид., випр. Київ : Медицина, 2017. 424 с.
2. Ковальова О. М., Сафаргаліна-Корнілова Н. А., Герасимчук Н. М. Деонтологія в медицині : підручник. Харків, 2014. 258 с.
3. Савка Л. С., Разінкова Л. І., Коцар О. І. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка : навч. посібник / за ред. Л. М. Ковальчука, О. В. Кононова. 3-є вид., переробл. і допов. Київ : ВСВ «Медицина», 2017. 600 с.
4. Нетяженко В. З., Щупіленко І. М., Дідківська Л. А. Догляд за хворими (загальний і спеціальний з основами медсестринської техніки) : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації. Київ : Здоров'я, 2013. 591 с.
5. Догляд за хворими (практика) : підруч. для студ. вищ. мед. закл. освіти III–IV рівнів акредитації / О. М. Ковальова, В. М. Лісовий, С. І. Шевченко, Т. І. Фролова. Вид 3-є, випр. Київ : Медицина, 2015. 488 с.
6. Основи догляду за дітьми. Техніка лікувальних процедур і маніпуляцій : навч. посіб. для мед. ВНЗ III–IV р.а. / О. В. Тяжка та ін. ; за ред. О. В. Тяжкої. 2-ге вид. Київ : Медицина, 2014. 152 с.
7. Спиця Н. В. Деонтологія в медицині : навч.-метод. посіб. для студ. II курсу мед. та фарм. фак-тів. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 60 с.

Допоміжна:

1. Курс лекцій з загальної хірургії : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. мед. закл. III–IV рівнів акредитації / О. І. Дронов та ін. Вид. 2-ге, доп. Київ, 2011. 487 с.
2. Основи догляду за хірургічними хворими : навч.-метод. посіб. для студ. ВМНЗ IV рівня акредитації / І. А. Шумейко та ін. Полтава, 2015. 160 с.
3. Неонатологія : навч.-метод. посіб. / О. П. Волосовець, В. Е. Маркевич, І. В. Тарасова, А. М. Лобода. Суми : СумДУ, 2011. 214 с.
4. Практикум з пропедевтичної педіатрії з доглядом за дітьми / за ред. В. Г. Майданника, К. Д. Дуки. Київ : Знання України, 2002. 356 с.
5. Захист персональних даних в закладах охорони здоров'я. Збірник нормативно-правових актів. Львів, 2014. Вип. 7. 63 с.
6. Лашкул З. В., Сізінцова Ю. Ю., Фершал Я. Ю. Інформована згода пацієнта: поняття, мета та значення у процесі реалізації прав та обов'язків медичних працівників. Запоріжжя, 2013. 190 с.
7. Україна крізь призму Європейської хартії прав пацієнтів: результати виконання в Україні другого етапу європейських досліджень на відповідність стандартам ЄС з прав пацієнтів / В. В. Глуховський, О. В. Ангелов, Г. А. Слабкий, Л. П. Білоконь. Київ : Вид-во ТОВ "Дизайн і поліграфія", 2012. 158 с.

8. Дробик Й. О. Паліативна допомога як протидія евтаназії. Львів : Друкарські куншти, 2011. 276 с.
9. Орлова Е. В. Культура професіонального об'єднання лікаря: комунікативно-компетентний підхід. Москва : Форум, 2012. 288 с.
10. Етичний кодекс лікаря : довідник / за заг. ред. І. Д. Герич. Львів : Галицька видавнича спілка, 2008. 22 с.
11. Казаков В. Н. Медицинская деонтология. *Університетська клініка*. 2010. 10 с.
12. Етико-правові підходи до оцінки недобровільних мір і ризику завдання шкоди хворому під час психіатричного втручання : метод. рекомендації / укл.: Н. Марута, В. Абрамов, Т. Ряполова. Київ, 2011. 31 с.
13. Коваль П. Б., Прохно О. І. Юридичні аспекти співпраці лікаря і пацієнта (огляд законодавчої бази). *Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина*. 2015. № 2. С. 11–16.
14. Калашников Н. А., Куница С. Н. Аспекти взаємодії пацієнта і лікаря, можливості їх оптимізації в медичній практиці (Часть 1, 2, 3). *Український медичний вісник. Therapia*. 2015. № 6, 7–8, 9.
15. Алексеенко А. П., Лісовий В. М. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Харків : Колегіум, 2010. 340 с.
16. Гиппократ. Этика и общая медицина / под ред. С. Ю. Трохачева ; пер. с древнегреч. Санкт-Петербург, 2001.
17. Basic ethical principles in European bioethics and biolaw / ed. J. D. Reindtorff, P. Kemp. Barselona, 2000.
18. Періодичні видання за тематикою (перелік систематично оновлюється та надається студентам)

Інформаційні ресурси

1. Яворський О. Г. Догляд за хворими. Основи медсестринської справи : аудіо- та відеоматеріали : у 2 ч. 2013 (DVD-R).
2. Яворський О. Г. Огляд хворого. Основи мед сестринської справи : аудіо- та відеоматеріали : у 2 ч. 2013 (DVD-R).
3. Про затвердження протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур та маніпуляцій : наказ МОЗ України № 460 від 01.06.13. URL: <http://mozdocs.kiev.ua>
4. Про затвердження клінічного протоколу медичного догляду за здоровою дитиною віком до 3 років : наказ МОЗ № 149 від 20.03.2008. URL: <http://mozdocs.kiev.ua>
5. Про затвердження Протоколу медичного догляду за здоровою новонародженою дитиною : наказ МОЗ України № 152 від 4.04.2005. URL: <http://mozdocs.kiev.ua>
6. Глибокий аналіз різних способів вимірювання температури тіла у дітей. URL: <http://www.gradusnik.ru/rus/doctor/ped/w10md-termometr/>

7. Про затвердження методичних рекомендацій "Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу" : наказ МОЗ України № 798 від 21.09.2010. URL: <http://medsoft.ucoz.ua>

8. Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування : наказ МОЗ України № 110 від 14.02.2012. URL: <http://medsoft.ucoz.ua>

Інтернет-ресурси

1. З теми «Загальний огляд хворого»:

<http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
<http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>

2. З питань етико-деонтологічних аспектів роботи медичного працівника:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vzhdu/2011_57/vip_57_13.pdf
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Mosv/2012_4/data/article22.pdf
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2012_1/2neranov.pdf

3. Левенець С. С. Медична етика і деонтологія: реалії і перспективи в роботі лікаря. *Мед. освіта*. 2012. URL:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Mosv/2012_4/data/article22.pdf.

4. Биоэтика : учеб.-метод. пособие (060301 фармация) / Е. А. Нагорнов, Д. А. Изуткин, И. И. Кобылин, А. А. Мордвинов ; под ред. А. В. Грехова. Электрон. дан. (485 Кб). Н. Новгород: НижГМА, 2014. URL: <http://85.143.2.108/view.php?fDocumentId=2846>

5. Каралкіна К. В. Про питання моральних регуляторів професійної діяльності медичних працівників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2011. URL:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_16/files/P1611_16.pdf.

6. Мамченко Н. В. Деонтологія І. Бенґама як умова юс-конвенцій. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки*. 2012. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/UZTNU_law/2012_1/2012/uch_25_1_law/004_mamh.pdf.

7. Хрусталеv Ю. М. Введение в биомедицинскую этику : учеб. пособие для студ. мед. и фарм. вузов. Москва : Академия, 2010. 224 с. URL: <http://85.143.2.108/view.php?fDocumentId=1107>.

8. Нерянов Ю., Головаха М., Кудієвський А. Етика та деонтологія в підготовці лікарів. *Нова педагогічна думка*. 2012. № 1 (69). URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2012_1/2neranov.pdf.

9. З питань етико-деонтологічних аспектів роботи лікаря:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vzhdu/2011_57/vip_57_13.pdf
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Mosv/2012_4/data/article22.pdf
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2012_1/2neranov.pdf.

Зміст

Тема 1. Значення медсестринської справи для охорони здоров'я, її функцій. Обов'язки медичної сестри терапевтичного стаціонару	3
Тема 2. Поняття про потреби, теорію і класифікацію потреб людини	7
Тема 3. Медична етика, деонтологія і право	10
Тема 4. Основні моделі взаємовідносин у системі «медичний працівник – хворий»	13
Тема 5. Лікарські помилки, моральні та правові аспекти	17
Тема 6. Моральні та правові аспекти лікарської таємниці	22
Тема 7. Біомедична етика: основні теоретичні та прикладні аспекти в сучасному суспільстві	27
Тема 8. Виховання поваги до здорового образу життя. Здоров'я, філософське, біологічне та етичне визначення. Визначення здоров'я ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку. Людина і хвороба. Хвороба як переживання і поведінка людської особистості	31
Тема 9. Проблеми життя і смерті у медичній етиці та деонтології .	35
Тема 10. Проблеми деонтології та лікарської етики в різних царинах професійної діяльності	40
Тема 11. Поняття про загальний та спеціальний догляд за хворими терапевтичного профілю	46
Тема 12. Оцінка загального стану хворого та правила визначення основних показників його життєдіяльності. Роль медичної сестри в забезпеченні особистої гігієни хворого. Догляд за шкірою, профілактика пролежнів	49
Тема 13. Застосування основних видів лікарських засобів	54
Тема 14. Найпростіші методи фізичної терапії	57
Тема 15. Загальні правила догляду за хворими із постільним режимом, тяжкохворими і агонуючими. Забезпечення зручного положення у ліжку, профілактика пролежнів . . .	61
Тема 16. Поняття про лікувальне харчування та дієтичне харчування	65
Тема 17. Паліативна допомога хворим	68
Диференційований залік	73

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ для самостійної роботи здобувачів вищої освіти IV курсу з дисципліни «Сестринська справа» (освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр», спеціальність «Соціальна робота»)

Упорядники Бездітко Тетяна Василівна
 Красовська Катерина Олександрівна
 Єрмоменко Галина Володимирівна
 Синельнік Вікторія Петрівна

Відповідальний за випуск Т.В.Бездітко

Редактор М. В. Тарасенко
Комп'ютерна верстка О. Ю. Лавриненко

Формат А5. Ум. друк. арк. 5,3. Зам. № 23-34259.

**Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.